

Algemeen Ambtsbericht Liberia / mei 2003

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
DPV/AM
Den Haag
070-3485643

mei 2003

	<i>Pagina</i>
Inhoudsopgave	
1 Inleiding	4
2 Landeninformatie	5
2.1 Basisgegevens	5
2.1.1 Land en volk	5
2.1.2 Geschiedenis	6
2.1.3 Staatsinrichting	14
2.2 Politieke ontwikkelingen	15
2.2.1 Het conflict met de LURD, de politieke aspecten	15
2.2.2 De aankomende verkiezingen van oktober 2003	19
2.2.3 Regionale en internationale ontwikkelingen	22
2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie	25
2.3.1 Het conflict met de LURD, de militaire aspecten	25
2.3.2 De betrokken partijen bij het gewapende conflict	28
2.4 Sociaal-economische situatie	30
3 Mensenrechten	32
3.1 Juridische context	32
3.1.1 Verdragen	32
3.1.2 Nationale wetgeving	33
3.2 Toezicht	33
3.2.1 Nationaal-gouvernementeel	33
3.2.2 Nationaal niet-gouvernementeel	34
3.2.3 Internationaal	37
3.3 Naleving en schendingen	38
3.3.1 Vrijheid van meningsuiting	39
3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering	41
3.3.3 Vrijheid van godsdienst	42
3.3.4 Bewegingsvrijheid	43
3.3.5 Rechtsgang	45
3.3.6 Arrestaties en detenties	46
3.3.7 Mishandeling en foltering	46
3.3.8 Verdwijningen	47
3.3.9 Buitengerechtigde executies en moorden	47
3.3.10 Doodstraf	49
3.4 Positie van specifieke groepen	49
3.4.1 Meisjes en vrouwen	49
3.4.2 Etnische groepen en minderheden	51
3.4.3 Dienstplicht en desertie	53
3.4.4 Positie homoseksuelen	54
4 Migratieproblematiek	56
4.1 Ontheemden- en vluchtelingenstromen in en uit Liberia	56

4.1.1	Buiten Liberia	56
4.1.2	Binnen Liberia	57
4.2	Terugkeer	59
4.3	Minderjarigen	60
4.3.1	Zelfstandigheid	62
4.3.2	Opvang van minderjarigen	62
4.4	Beleid van andere Europese landen	63
4.5	Activiteiten van internationale organisaties	64
5	Samenvatting	66
	Literatuurlijst	69

Bijlage: kaart van Liberia

1 Inleiding

In dit algemene ambtsbericht wordt de huidige situatie in Liberia beschreven voorzover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Liberia en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Liberiaanse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Liberia (laatstelijk 16 oktober 2002). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van augustus 2002 tot en met april 2003.

Dit ambtsbericht is deels gebaseerd op informatie van openbare bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abidjan, Ivoorkust, en in EU-lidstaten aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar dergelijke bronnen zijn vermeld, is de tekst in veel gevallen ook gebaseerd op informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een overzicht van de geschiedenis van Liberia. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Liberia opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Liberia geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Liberia partij is, komen de mogelijkheden van toezicht aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden en van minderjarigen, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Liberia en activiteiten van internationale organisaties, waaronder de positie van UNHCR, aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

Liberia is gelegen aan de westkust van Afrika en beslaat een gebied ter grootte van ruim 110.000 vierkante kilometer (bijna 3 maal Nederland). Het land grenst in het westen aan Sierra Leone, in het noorden aan Guinee, in het oosten aan Ivoorkust en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan¹.

Het land is administratief verdeeld in een aantal *Counties* of provincies (vanaf de grens met Sierra Leone met de wijzers van de klok mee, inclusief *county seat*): Grand Cape Mount (Robertsport), Gbarpolu (Bopolu), Lofa (Voinjama), Bong (Gbarnga), Nimba (Sanniquellie), Grand Gedeh (Zwedru), River Gee (Fish Town), Maryland (Harper), Grand Kru (Barclayville), Sinoe (Greenville), River Cess (River Cess), Grand Bassa (Buchanan), Margibi (Kakata), Montserrado (Monrovia) en Bomi (Tubmanburg)². Een kaart van Liberia is toegevoegd als bijlage.

Liberia kent een tropisch en vochtig klimaat. De winters zijn droog en worden gekenmerkt door warme dagen en koele tot koude nachten. In de zomer (de regentijd, die duurt van mei tot oktober) zijn er frequente tropische regenbuien³.

De kustlijn kent een sterke stroming en er zijn kliffen die de toegang vanaf de Atlantische Oceaan bemoeilijken. Wel zijn er goed toegankelijke havens als Buchanan, Greenville, Harper, Monrovia en Robertsport. De 55 kilometer brede, vlakke kuststrook bestaat uit bossen en savannes. Het heuvel- c.q. bergachtige binnenland bestaat uit deels groenblijvende regenwouden.

Bevolking

De bevolking bestaat uit ruim drie miljoen inwoners en is etnisch divers. De grootste etnische groep is de Kpelle (bijna 500.000) die het centrale deel van het land bewoont, in het bijzonder Bong County. Op de tweede en de derde plaats komen de Bassa in de regio rond Buchanan en de Gio in Nimba County. Andere

¹ CIA - The World Factbook 2002 - Liberia.

² Newafrica.com.

³ CIA - The World Factbook 2002 - Liberia.

bekende groepen zijn de Krahn, Mandingo, Gbandi (ook wel Bandi genoemd), Kru en Vai⁴.

95% van de bevolking bestaat uit inheemse stammen. De meeste van deze etnische groepen wonen regionaal geconcentreerd in de landelijke gebieden. Geen enkele groep vormt de meerderheid van de bevolking. 2,5% van de bevolking, de *Americo-Liberians*, stamt af van destijds uit de Verenigde Staten gekomen ex-slaven. De resterende 2,5% bestaat uit 'buitenlanders', onder wie Afrikanen, Aziaten en Libanezen.

40% van de bevolking is christen of aanhanger van een combinatie van christendom en traditionele inheemse godsdiensten. Ongeveer 20% van de bevolking is moslim. De resterende 40% is aanhanger van traditionele inheemse godsdiensten. Ten slotte is er een kleine Baha'i gemeenschap⁵.

Het christendom en de traditionele inheemse godsdiensten komen in het hele land voor. De islam komt overwegend voor bij de Mandingo in de noordelijke en de oostelijke provincies en onder de Vai in het noordwesten.

Talen

De officiële voertaal in Liberia is Engels, dat ook in het onderwijs wordt gebruikt. Het gesproken Liberiaans Engels vindt zijn oorsprong in het Engels van de slaven die zich in de negentiende eeuw vanuit de Verenigde Staten op het huidige grondgebied vestigden. Daarnaast worden nog ruim twintig traditionele talen gesproken: Bandi (ook wel Gbandi genoemd), Bassa, Dan, Dewoin, Gbii, Glaro-Twabo, Glio-Oubi, Gola, Grebo, Kisi, Klao, Kpelle, Krahn, Krumen, Kuwaa, Loma, Mano, Manya, Mende, Sapo, Tajuasohn en Vai⁶. Een aantal van deze traditionele talen wordt niet alleen gesproken, maar ook gebruikt als schrijftaal⁷. Als lingua franca tussen sprekers van verschillende lokale talen wordt vaak het Engels gebruikt.

2.1.2 Geschiedenis⁸

In deze subparagraaf wordt de geschiedenis van Liberia beschreven. De ontwikkelingen vanaf augustus 2002 zijn terug te vinden in paragraaf 2.2.

⁴ Zie ook paragraaf 3.4. van dit ambtsbericht.

⁵ U.S. Department of State: Annual Report on International Religious Freedom for 2002: Liberia.

⁶ www.ethnologue.com.

⁷ CIA - The World Factbook 2002 - Liberia en EIU Country Profile Liberia 2002.

⁸ Voor een uitgebreidere beschrijving van de geschiedenis zie het algemeen ambtsbericht Liberia d.d. 15 juli 2002, paragraaf 2.1.2.

Vroegste geschiedenis

Liberia is het enige land in West-Afrika dat nimmer een koloniale status heeft gehad. Tot het eind van de achttiende eeuw werden de verschillende inheemse bevolkingsgroepen in betrekkelijke mate met rust gelaten door buitenstaanders. Amerikaanse filantropische organisaties kochten in het begin van de negentiende eeuw land aan, bestemd als toevluchtsoord voor de groeiende groep bevrijde slaven in de Verenigde Staten. Op 26 juli 1847 stichtten deze bevrijde zwarte slaven de Republiek Liberia.

Voor het grootste deel van de honderddertig jaar volgend op de stichting van de staat was de *True Whig Party* (TWP) - gemonopoliseerd door de afstammelingen van de bevrijde slaven, de *Americo-Liberians* - de enige politieke organisatie van betekenis in Liberia. Het monopolie van deze groep op de inkomsten van het land leidde tot ontevredenheid en afgunst bij de andere bevolkingsgroepen⁹. Een in juli 1979 begonnen periode van rellen en stakingen leidde uiteindelijk op 12 april 1980 tot een militaire staatsgreep onder leiding van Sergeant (later Generaal) Samuel Doe. Deze stelde een uit vijftien leden bestaande *People's Redemption Council* (PRC) in om het land te besturen.

In de jaren die volgden ontwikkelde het bewind zich meer en meer tot een wreed en autoritair regime. De oppositie tegen Doe nam daardoor toe en het land werd geplaagd door talloze echte of vermeende staatsgrepen, die executies en detenties tot gevolg hadden.

Burgeroorlog

Op 24 december 1989 viel vanuit Ivoorkust een aanvankelijk kleine groep rebellen Nimba County binnen. De rebellengroep - het *National Patriotic Front of Liberia* (NPFL) - stond onder leiding van Charles Taylor, gemengd Americo-Liberiaan en Kpelle en voormalig ambtenaar van het Liberiaanse ministerie van Financiën. De oorlog escaleerde snel en rond mei/juni 1990 was vrijwel het gehele land in handen van de rebellen van Taylor. Alleen Monrovia en onmiddellijke omgeving waren nog in handen van regeringstroepen. In juli 1990 werd het presidentiële paleis van Doe in Monrovia belegerd als gevolg van de opmars van de troepen van Taylor. Een van Taylor afvallige groep rebellen, het *Independent National Patriotic Front of Liberia* (INPFL) onder leiding van Prince Yormie Johnson, nam grote delen van de stad in. Taylor vormde in Gbarnga, Bong County, de *National Patriotic Reconstruction Assembly Government* (NPRAG).

De *Economic Community of West African States* (ECOWAS) vreesde regionale destabilisatie en stelde voor een oorspronkelijk uit 2.500 manschappen bestaande

⁹ Vergelijk R. v.d. Veen, *Afrika. Van de koude oorlog naar de 21e eeuw* (2002), blz. 175 e.v.

troepenmacht, de *ECOWAS Monitoring Group* (ECOMOG) met soldaten uit Nigeria, Ghana, Gambia, Sierra Leone en Guinee naar Liberia te sturen¹⁰. In augustus 1990 stemden president Doe en INPFL-leider Johnson in met het zenden van deze troepenmacht¹¹.

Tijdens een bijeenkomst van ECOWAS te Banjul in Gambia eind augustus 1990, vormden prominente Liberianen - uitgezonderd Taylor die de bijeenkomst boycotte - de *Interim Government of National Unity* (IGNU) onder leiding van dr Amos Sawyer. Het NPFL erkende de regering niet en ondanks een tijdelijke wapenstilstand tussen het NPFL, het INPFL en de restanten van Doe's leger (de *Armed Forces of Liberia*, AFL) bleven gevechten tussen met name de AFL en het INPFL voorkomen. Dit leidde op 10 september 1990 tot de ontvoering van Samuel Doe door INPFL-troepen van Johnson. Doe werd in aanwezigheid van Johnson op brute wijze doodgemarteld en Johnson riep zichzelf uit tot staatshoofd¹².

In oktober 1990 was ECOMOG in staat, ondersteund door het INPFL en extra manschappen uit Nigeria en Ghana, het NPFL terug te dringen tot buiten de hoofdstad. Het INPFL en de AFL hadden hun medewerking toegezegd aan ECOMOG, omdat zij geen van beide sterk genoeg waren om ECOMOG op succesvolle wijze te bevechten en zij er meer op uit waren de positie van Taylor te verzwakken¹³. ECOMOG had in oktober 1990 mede dankzij deze alliantie de volledige controle over Monrovia¹⁴. Omdat het NPFL de rest van het land beheerste, was er sprake van een soort patstelling. De regering van Sawyer had buiten Monrovia geen enkele macht en was voor haar overleven volledig afhankelijk van ECOMOG¹⁵.

Op 28 november 1990 werd een staakt-het-vuren gesloten in Bamako, Mali¹⁶. Dit hield circa twee jaar stand. Taylor benutte deze tijd voornamelijk om zijn troepen en zijn positie te versterken. Ook was Taylor in 1991 nauw betrokken bij het begin van de gewapende strijd in het buurland Sierra Leone tussen de regering en het *Revolutionary United Front* (RUF), waarbij Taylor het RUF steunde. Taylor hoopte dat de regering van Sierra Leone zich als gevolg van de militaire strijd in eigen land zou moeten terugtrekken uit ECOMOG. Sierra Leone reageerde door hulp te bieden bij de formatie van een nieuwe Liberiaanse factie, de *United Liberation Movement for Democracy* (ULIMO). Deze factie bestond voornamelijk

¹⁰ In latere stadia en gedurende wisselende perioden zouden ook onder meer Senegal, Mali, Uganda, Tanzania, Niger en Benin troepen leveren ten behoeve van de ECOMOG-macht in Liberia.

¹¹ Van Walraven: *The Pretence of Peace-Keeping*.

¹² Home Office Country Assessment, Liberia, 3.0, March 1999.

¹³ Van Walraven: *The Pretence of Peace-Keeping*.

¹⁴ Van Walraven: *The Pretence of Peace-Keeping*.

¹⁵ Home Office Country Assessment, Liberia, 3.0, March 1999.

¹⁶ Van Walraven: *The Pretence of Peace-Keeping*.

uit leden van de Krahn en Mandingo, veelal afkomstig uit de voormalige regeringstroepen van Samuel Doe. Ook Guinee steunde ULIMO met raad en daad, met name het Mandingo deel¹⁷.

In augustus 1992 bleef er van het staakt-het-vuren niets meer over, toen ULIMO een grootscheeps offensief startte in NPFL-gebied. ULIMO kreeg door het offensief grote delen van het (noord)-westen van het land in handen. Taylor reageerde op de ontwikkelingen door op 15 oktober 1992 een grootscheeps offensief - *Operation Octopus* - tegen Monrovia te beginnen. Het NPFL wist ECOMOG te verrassen, het INPFL onder de voet te lopen¹⁸, en gedurende twee maanden een belegering van de stad vol te houden.

Rond de jaarwisseling 1992/1993 werd ECOMOG op een sterkte van 15.000 man gebracht en slaagde ze er in blokkades op te werpen in NPFL-gebieden waardoor Taylor gedeeltelijk werd afgesneden van levering van wapens en munitie. De Verenigde Naties stelde een wapenembargo in (met uitzondering van ECOMOG) en stuurde een speciale gezant naar Liberia. Taylor zag zich gedwongen tot onderhandelingen met ECOMOG en de regering Sawyer. In de periode 1993-1995 werden verschillende vredesakkoorden gesloten, die vervolgens na kortere of langere tijd weer werden geschonden.

In februari 1994 beleefde de ULIMO een interne strijd langs etnische lijnen. De Krahn binnen de ULIMO waren ontevreden over de dominantie van de Mandingo. Onder hun leider Roosevelt Johnson, vormden zij een onafhankelijke fractie, die ULIMO-J werd genoemd. De overgebleven ULIMO-strijders, voornamelijk Mandingo's onder leiding van Alhadji G.V. Kromah, gingen door onder de naam ULIMO-K.

In februari 1996 werd Roosevelt Johnson door de ULIMO-J aan de kant gezet als opperbevelhebber. In april 1996 vaardigde het ministerie van Justitie een arrestatiebevel tegen hem uit in verband met de moord op de nieuwe leider van ULIMO-J. Johnson zocht daarop zijn toevlucht in het *Barclay Training Centre* in Monrovia. Toen Taylor daadwerkelijk trachtte Johnson te arresteren braken zware gevechten uit tussen enerzijds het NPFL, gesteund door ULIMO-K, en anderzijds ULIMO-J. Johnson werd op zijn beurt gesteund door een andere Krahn-factie, die in 1990 opgerichte *Liberian Peace Council* (LPC). Gedurende twee maanden van uitzonderlijk geweld werd de stad vrijwel met de grond gelijk gemaakt, waarbij naar schatting 3.000 doden te betreuren waren.

¹⁷ De Mandingo vormen een belangrijke etnische groep in Guinee.

¹⁸ Hiermee was de rol van het INPFL definitief uitgespeeld. Prince Yormie Johnson gaf zich over aan ECOMOG en verliet het land in oktober 1992. Veel ex-strijders van het INPFL keerden terug naar de gelederen van het NPFL.

Taylor officieel aan de macht

Onder zware internationale druk kwamen de Liberiaanse krijgsheren in augustus 1996 overeen een nieuwe overgangsregering in te stellen onder leiding van Ruth Sando Perry, het eerste vrouwelijke staatshoofd in onafhankelijk Afrika. Deze *Council of State* werd geïnstalleerd in september 1996. Een nieuw staakt-het-vuren ging met onmiddellijke ingang in, alle strijders moesten voor het eind van januari 1997 ontwapend zijn en in mei 1997 moesten verkiezingen worden gehouden. Ernstige schendingen van de wapenstilstand deden zich niet voor en de voornaamste facties troffen voorbereidingen voor de aangekondigde verkiezingen. Ook bij de verschillende facties was het besef ontstaan dat de strijd niet met militaire middelen kon worden gewonnen. De facties waren sterk genoeg om elkaar de eindzege te ontzeggen, maar te zwak om de patstelling op het strijdtoneel te doorbreken.

In 1997 werden de belangrijkste strijdende partijen omgevormd tot politieke bewegingen. Het NFPL van Taylor werd omgevormd tot de NPP (*National Patriotic Party*). De ULIMO-K werd omgevormd tot de *All Liberian Coalition Party* (ALCOP). De ULIMO-J vormde geen eigen partij. De verkiezingen vonden plaats op 19 juli 1997. Charles Taylor werd de grote winnaar en werd in augustus 1997 als president geïnstalleerd.

Ofschoon de regering Taylor aanvankelijk door een deel van de bevolking werd beschouwd als een welkom alternatief voor het regime van Samuel Doe, bleef de angst voor een uiteindelijke terugkeer van het geweld groot. Als gevolg van talloze min of meer ernstige incidenten vertrokken de meest invloedrijke oppositieleiders, onder wie Ellen Johnson-Sirleaf¹⁹, Roosevelt Johnson en Alhadji G.V. Kromah, naar het buitenland. Van invloedrijke binnenlandse oppositie was geen sprake meer en Liberia werd in de praktijk - wederom - een eenpartijstaat²⁰.

In september 1998 vond in Monrovia een schietpartij rond het huis van de voormalige krijgsheer Roosevelt Johnson plaats. Dit incident was het gevolg van de spanningen tussen Taylor en Roosevelt Johnson. Het luidde een nieuwe periode van intimidaties, angst en onzekerheid in. President Taylor leek terug te vallen in zijn oude rol van krijgsheer. Het veiligheidsapparaat opereerde - niet alleen in Monrovia, maar in het gehele land - als in de dagen ten tijde van de burgeroorlog. De media kregen beperkingen opgelegd. Reden tot zorg vormden ook de mogelijk op handen zijnde algemene terugtrekking van ECOMOG-troepen uit Liberia, die uiteindelijk begin 1999 plaatsvond, en de gespannen betrekkingen met landen in de regio, met name Sierra Leone.

¹⁹ Minister van Financiën in de regering Doe. Werd in 1985 wegens kritiek op Doe gedetineerd en ontvluchtte Liberia in 1986. Was enige tijd Directeur Afrika van UNDP. Bracht de Unity Party de tweede plaats tijdens de verkiezingen van 1997 met slechts 9,6% van de stemmen.

²⁰ EIU Country Profile Liberia 1999-2000.

In de loop van het jaar 2000 was er sprake van een toenemende onvrede bij verschillende groepen binnen de Liberiaanse samenleving met het beleid van de regering Taylor. Deze onvrede uitte zich niet alleen onder verschillende politieke tegenstanders van Taylor, maar ook onder de bevolking in het algemeen en zelfs onder de eigen aanhang van Taylor. De bevolking zag weinig of geen verbetering in haar levensomstandigheden. Drie jaar na het einde van de burgeroorlog was de Liberiaanse regering nog altijd niet in staat zorg te dragen voor basisvoorzieningen op het gebied van drinkwater, riolering, infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg of elektriciteit. Het beleid van Taylor leidde ook binnen de eigen regeringspartij *National Patriotic Party* (NPP) tot groeiende onvrede. Enkele NPP-leden waren niet gelukkig met de concentratie van macht in een nauwe kring rond de president en met de economische resultaten van het beleid. Velen hadden openlijk kritiek op Taylors riant en uitbundige levensstijl en waren van mening dat de regering niet begaan was met de armoede die door de meerderheid van de Liberiaanse bevolking nog steeds dagelijks werd gevoeld.

In de zomer van 2000 verslechterde de politieke situatie in Liberia verder als gevolg van de toegenomen spanningen in de West-Afrikaanse subregio. Oorzaken hiervan waren de hervatting van de naar werd vermoed door Liberia gesteunde rebellenactiviteit in Sierra Leone. Mede als gevolg daarvan verslechterde ook de verhouding tussen Liberia enerzijds en het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten anderzijds. In juni 2000 stelden de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk op basis van informatie van westerse inlichtingendiensten over overtuigende bewijzen te beschikken dat Taylor het RUF in Sierra Leone met wapens steunde in ruil voor diamanten²¹.

Sancties van de Verenigde Naties

Gedurende de tweede helft van december 2000 maakte een door de Verenigde Naties benoemde commissie van internationale deskundigen haar rapport bekend waarin werd gesteld dat Liberia actief betrokken was bij wapenleveranties aan het RUF in Sierra Leone en bij het doorsluizen van door het RUF gedolven diamanten naar de internationale markt. In het rapport concludeerde de commissie dat Liberia zich niets aantrok van het wapen- en diamantembargo tegen Sierra Leone. Volgens de commissie kocht Liberia diamanten van Sierra Leoneanse rebellen, die van de opbrengst wapens en brandstof kochten.

Het rapport van de Verenigde Naties riep op tot een compleet verbod op export van diamanten uit Liberia. Landen moesten bij de aankoop van diamanten precies nagaan uit welk land de stenen afkomstig waren. De in het rapport genoemde aanbevelingen werden overgenomen in een door de Verenigde Staten opgestelde

²¹

Dit werd nog in augustus 2000 tegenover de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties door Taylor pertinent ontkend.

ontwerpresolutie van de Veiligheidsraad. De tekst werd uiteindelijk aangenomen als resolutie 1343 (2001). Deze riep onder meer op tot stopzetting van alle al dan niet rechtstreekse invoer van diamanten uit Liberia, een luchtvaartembargo en uitbreiding van het formeel al sinds 1992 bestaande wapenembargo.

Opnieuw gewapende strijd

Vanaf eind 1999 begonnen zich weer gewapende schermutselingen voor te doen. Op 9 juli 2000 maakten de Liberiaanse autoriteiten bekend dat dissidente Liberianen vanuit Guinee de grensplaats Koryamah in de provincie Lofa hadden aangevallen. Op 15 juli 2000 kondigde de regering aan de rebellen in Lofa County keihard te gaan aanpakken. Op 19 juli 2000 werd de noodtoestand uitgeroepen in Lofa County²². Sindsdien deden zich in de provincie Lofa gewapende incidenten voor tussen rebellen en Liberiaanse militairen. Van de rebellen was in eerste instantie de identiteit onduidelijk. Op een later moment is duidelijk geworden dat het ging om de LURD (*Liberians United for Reconciliation and Democracy*)²³.

Het conflict heeft zich gedurende 2001 geleidelijk uitgebreid tot buiten de grenzen van de provincie Lofa. De rebellen van de LURD waren op 7 februari 2002 doorgestoten tot Klay, op 40 kilometer van Monrovia. Tijdens hun veldtocht lieten de rebellen een vernietigend spoor achter en dreven zij de bevolking op in de richting van Monrovia. Hierop werd door president Taylor voor het gehele land de noodtoestand uitgeroepen. Op 8 mei 2002 moesten regeringstroepen ook het strategische Gbarnga prijsgeven aan de rebellen. In de maanden hierna heeft de regering veel terrein op de LURD weten te heroveren.

Relaties met de buurlanden

De situatie in Liberia is niet los te zien van de situatie in de omringende landen. Tussen Liberia, Sierra Leone en Guinee²⁴ heeft altijd een moeizame relatie bestaan. Een belangrijke factor in de problemen tussen de landen is de vijandschap die bestaat tussen president Conté van Guinee en president Taylor van Liberia. De relatie tussen de landen heeft in de afgelopen jaren met name onder druk gestaan doordat het ene land steun verleende aan een rebellenbeweging die de regering van het andere land bestreed. Gewapende conflicten kregen hierdoor een grensoverschrijdend karakter.

De regering Taylor heeft de Guinese autoriteiten er regelmatig van beschuldigd de LURD op hun grondgebied te dulden en de LURD te steunen. Ook de Kamajors in Sierra Leone worden van steun aan de LURD beschuldigd. Guinee op haar beurt beschuldigde Liberia van steun aan het RUF. Sinds de zomer van 2001 is de situatie tussen de drie landen enigszins gekalmeerd.

²² EIU Country Report Liberia September 2000.

²³ Voor een beschrijving van de LURD zie paragraaf 2.2.1 van dit ambtsbericht.

²⁴ Zie over deze landen ook de algemene ambtsberichten d.d. 8 juli resp. 17 oktober 2002.

De internationale gemeenschap wenste de buurlanden uitdrukkelijk te betrekken in het zoeken naar een oplossing voor de nog altijd voortwoedende strijd in Liberia. Om deze reden werd de in 1973 oorspronkelijk als douane- en samenwerkingsunie opgerichte *Mano River Union* (MRU) onder druk van de internationale gemeenschap in 2001 nieuw leven ingeblazen en wordt de MRU door zowel de VN, de EU en ECOWAS gezien als één van de belangrijkste instrumenten voor het bewerkstelligen van vrede en stabiliteit in Liberia. Deze verwachtingen heeft de MRU tot op heden niet waargemaakt.

De drie landen zetten de dialoog die zij in augustus 2001 in dit kader waren begonnen voort met als doel onderling vertrouwen op te bouwen. Zo kwamen de ministers van Defensie en van Veiligheid van de drie landen van 25 tot en met 28 september 2001 bijeen in Monrovia, waar zij afspraken samen te werken bij de bestrijding van gewapende dissidenten in de drie landen, en om gemeenschappelijke patrouilles in te zetten langs hun grenzen. Vervolgens maakte Liberia bekend dat het zijn grens met Sierra Leone, die het in maart 2001 had gesloten, zou heropenen, hetgeen in oktober 2001 gebeurde.

Een ontmoeting van de drie presidenten vond uiteindelijk plaats op 27 februari 2002 in de Marokkaanse hoofdstad Rabat. In een verklaring veroordeelden de drie leiders de activiteiten van 'gewapende personen die niet in dienst van een overheid zijn' in een duidelijke verwijzing naar de Liberiaanse rebellen. Zij verklaarden te streven naar volledige veiligheid langs hun grenzen, de terugkeer van vluchtelingen en reactivering van de *Mano River Union*. Vervolgens werd op 7 maart 2002 een MRU *Joint Security Committee* opgericht door ministers uit de drie landen. Het comité maakte bekend dat de landen een gemeenschappelijke grensbewakingsmacht zullen oprichten²⁵. Tot op heden is dit voornemen niet uitgevoerd.

Ook de VN onderschreef het belang van een regionale benadering van de problemen in West-Afrika, in nauwe samenwerking met ECOWAS en de *Mano River Union*, in een open debat van de Veiligheidsraad op 18 december 2001. Het besluit van de VN een regionaal kantoor te openen in Dakar werd internationaal, ook in de regio, verwelkomd.

²⁵

Reuters, 7 maart 2002

2.1.3 Staatsinrichting

Inleiding

Liberia is een constitutionele republiek met een sterk presidentschap naar Amerikaans model. De grondwet dateert van 1986 en werd in 1988 geamendeerd. De grondwet regelt scheiding der machten. De grondwet geeft echter geen effectief systeem van *checks and balances* als gevolg waarvan de president traditioneel over buitengewoon veel macht beschikt. In de praktijk hebben de diverse staatsinstellingen buiten de president dan ook relatief weinig betekenis.

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht ligt in handen van de president, die staatshoofd, regeringsleider en opperbevelhebber van het leger is. De president benoemt een kabinet van ministers. Vervolgens behoort het parlement de benoeming van een kabinet te bekrachtigen. De president wordt door middel van algemene verkiezingen gekozen voor een periode van zes jaar en is herkiesbaar²⁶. De huidige president Taylor heeft in de praktijk de gehele staatsmacht alleen in handen. In oktober 2003 zijn presidentsverkiezingen voorzien.

Wetgevende macht

De wetgevende macht is in handen van een, eveneens voor een termijn van zes jaar door middel van algemene verkiezingen gekozen, volksvertegenwoordiging, die bestaat uit twee kamers. De Senaat telt 26 leden en het Huis van Afgevaardigden telt 64 leden. In de Liberiaanse volksvertegenwoordiging zijn meerdere partijen vertegenwoordigd²⁷. In oktober 2003 zijn naast presidents- ook parlementsverkiezingen voorzien.

Rechterlijke macht

Het rechtssysteem is gebaseerd op het Brits-Amerikaanse model en kent vier niveaus met als hoogste het *Supreme Court*. Buiten deze formele structuur wordt er op lokaal niveau in civiele zaken door leiders recht gesproken op basis van ongeschreven *tribal law*²⁸.

²⁶ In de grondwet van 1986 was sprake van maximaal twee termijnen. De geamendeerde grondwet van 1988 laat het aantal termijnen vrij.

²⁷ Naast de regerende National Patriotic Party (NPP) bestaan onder meer de volgende oppositiepartijen: Unity Party (UP), All Liberia Coalition Party (Alcop), National Democratic Party of Liberia (NDPL), the United People's Party (UPP), Liberian Action Party (LAP), National Democratic Party of Liberia (NDPL) en the Liberian People's Party (LPP).

²⁸ CIA - The World Factbook 2002 - Liberia.

2.2 Politieke ontwikkelingen

Liberia als functionerende staat lijkt zich in een proces van desintegratie te bevinden. De overheidsorganen functioneren nauwelijks nog, de formele economie is vrijwel ingestort en de regering bedient zich regelmatig van repressieve middelen om kritiek en oppositie te onderdrukken. Onderstaand worden de belangrijkste politieke ontwikkelingen in de verslagperiode (augustus 2002-april 2003) beschreven. Allereerst wordt aandacht besteed aan het conflict met de LURD. Onvermijdelijk wordt hierbij enige aandacht besteed aan militaire aspecten, die echter pas in paragraaf 2.3 uitvoerig aan de orde komen. Vervolgens wordt ingegaan op de ontwikkelingen aangaande de voor oktober 2003 geplande presidents- en parlementsverkiezingen en komen de internationale aspecten van de situatie in Liberia aan de orde.

2.2.1 Het conflict met de LURD, de politieke aspecten

Een van de belangrijkste factoren op het politieke toneel in Liberia is de sinds eind 1999 voortdurende en van tijd tot tijd fel oplaaiende strijd tussen de Liberiaanse overheid en de rebellenbeweging LURD (*Liberians United for Reconciliation and Democracy*).

Over de LURD is nog altijd weinig bekend. Lange tijd is zelfs getwijfeld of de LURD als zodanig wel bestond. Het daadwerkelijk bestaan ervan is inmiddels wel komen vast te staan. In oktober 2002 bracht de LURD een 'Blauwdruk voor een democratisch en stabiel Liberia' naar buiten. Hieruit blijkt dat de belangrijkste doelstelling van de LURD het omverwerpen van het regime van president Taylor is.

Ook over de organisatiestructuur van de LURD is weinig informatie beschikbaar. Het zou gaan om een los verband van strijders van de in 1997 ontbonden ULIMO-J en ULIMO-K, milities die reeds in de periode vóór 1997 vijandig tegenover president Taylor stonden²⁹. Ook zouden zich onder de LURD-rebellen Kamajors uit Sierra Leone bevinden. Kamajor-milities werden vóór 1999 door de Sierra Leonese regering ingezet voor de bestrijding van het door Liberia gesteunde RUF³⁰ en zijn in Sierra Leone nog altijd aanwezig.

De LURD heeft zijn thuisbasis in de stad Voinjama, gelegen in de noordwestelijke provincie Lofa, niet ver van de grens met Guinee. De strijders van de LURD

²⁹

Zie over ULIMO-J en ULIMO-K paragraaf 2.1.2 van dit ambtsbericht.

³⁰

Zie over de Kamajors pagina 9 van het algemeen ambtsbericht Sierra Leone d.d. 8 juli 2002.

behoren met name tot de bevolkingsgroepen Mandingo, Krahn en Gbandi (ook wel Bandi genoemd), die van oorsprong woonachtig zijn in de provincie Lofa.

De leider van de LURD is Sekou Damata Conneh, Mandingo en afkomstig uit de ULIMO-J. Hij wordt wel aangeduid als de president of de voorzitter van de LURD. Conneh is echtgenoot van de adoptiefdochter van president Conté van Guinee. De vice-voorzitter van de LURD is Chayee Z. Doe, de jongere broer van de in 1990 vermoorde Liberiaanse ex-president Samuel Doe³¹. Aldus lijkt sprake te zijn van een alliantie van de families Doe en Conté tegen president Taylor. Taylor beschuldigt de Guinese autoriteiten met enige regelmaat van betrokkenheid bij de LURD³². Op 18 februari 2003 heeft de Liberiaanse regering een brief aan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties gestuurd met daarin de klacht dat Guinee de LURD op haar grondgebied de vrije hand laat³³.

De LURD wordt door de overheid omschreven als een terroristische organisatie³⁴ en wordt door de autoriteiten verantwoordelijk gehouden voor de deplorabele toestand waarin het land zich bevindt. Van sommige zijden wordt zelfs gesteld, dat de Liberiaanse autoriteiten de omvang van het conflict met de LURD bewust overdrijven, om zo een excuus te hebben voor haar eigen wanbeleid. Personen die worden verdacht van banden met de LURD worden aangehouden en gearresteerd. Bij personen die behoren tot de bevolkingsgroepen Mandingo of Krahn, wordt eerder betrokkenheid bij de LURD aangenomen³⁵.

In de tweede helft van 2002 hadden regeringstroepen – mede dankzij een nieuwe aanvoer van illegale wapens in juli en augustus 2002 – een reeks van overwinningen behaald op de LURD en deze teruggedrongen naar het gebied rond haar thuisbasis Voinjama³⁶.

Op 14 september 2002 zag de Liberiaanse regering in de militaire successen voldoende aanleiding om de op 8 februari 2002 afgekondigde noodtoestand en het verbod op openbare bijeenkomsten op te heffen. De aanleiding voor de opheffing van de noodtoestand was volgens president Taylor, dat er niet langer sprake was van een bedreiging van Monrovia door de rebellen. Vijf dagen na de opheffing van de noodtoestand begon de terugtrekking van een deel van de regeringstroepen uit Monrovia. Voor het overige heeft de opheffing niet tot zichtbare veranderingen geleid. Overigens was bij de afkondiging van de noodtoestand ook niet duidelijk gemaakt wat deze precies inhield. Door velen wordt het opheffen van de

³¹ Zie over Doe paragraaf 2.1.2 van dit ambtsbericht.

³² Zie over de verhouding tussen Liberia en Guinee paragraaf 2.2.3 van dit ambtsbericht.

³³ IRIN, 25 februari 2003.

³⁴ Agence France-Presse, 17 september 2002.

³⁵ Zie hierover paragraaf 3.4.2. van dit ambtsbericht.

³⁶ Zie hierover uitgebreider paragraaf 2.3 van dit ambtsbericht.

noodtoestand gezien als een poging van de Liberiaanse overheid om weer enig internationaal aanzien te verkrijgen.

Na een periode van betrekkelijke rust is de LURD begin februari 2003 weer een offensief begonnen³⁷.

De LURD heeft op het van 9 tot 11 juli 2002 in Ouagadougou gehouden *Liberian Leadership Forum* voor de eerste maal aangegeven dat zij onder voorwaarden bereid is om mee te werken aan een staakt het vuren en een politieke oplossing van het conflict. Bij het forum waren diverse oppositionele groeperingen uit Liberia aanwezig. De Liberiaanse regering was wel uitgenodigd maar heeft zich niet laten vertegenwoordigen. Op 10 februari 2003, enkele dagen na het begin van een nieuw offensief, heeft de LURD opnieuw te kennen gegeven bereid te zijn tot onderhandelen met de autoriteiten. Deze mededeling deed de LURD tijdens door ECOWAS georganiseerde consultatieve besprekingen met een regeringsdelegatie in de Sierra Leonese hoofdstad Freetown³⁸. De rebellen deelden enkele dagen later mee dat het enige doel van de besprekingen was bloedvergieten in Monrovia te voorkomen. Van een wapenstilstand wil de LURD niets weten. Volgens de rebellen is de strategie thans het bezetten van diverse belangrijke steden om zo de druk op president Taylor om af te treden op te voeren. De rebellen hebben wel aangegeven Monrovia te zullen sparen.

De bereidheid van de Liberiaanse autoriteiten om met de LURD te onderhandelen vertoont een dubbel beeld. Enerzijds werd de regering door de militaire overwinningen op de LURD van eind 2002 gesterkt in haar opvatting dat een totale militaire overwinning op de LURD wellicht een haalbare kaart was. Dit had de bereidheid tot onderhandelen sterk verminderd. Anderzijds is president Taylor gebaat bij internationale erkenning van de in oktober 2003 te houden verkiezingen. Om de noodzakelijke internationale goodwill te verkrijgen, dient hij wel bereidheid tot onderhandelen aan de dag te leggen. Waarnemers verwachten dat dit in de periode voorafgaand aan de verkiezingen zal leiden tot een flexibeler opstelling van de regering.

President Taylor heeft in de afgelopen maanden enkele voorzichtige ouvertures richting onderhandelingen gemaakt. Zo heeft de Liberiaanse regering na afloop van het bovengenoemde *Liberian Leadership Forum* in juli 2002 verklaard onder voorwaarden eveneens bereid te zijn tot onderhandelen. In december 2002 heeft de Liberiaanse regering tegenover een EU-delegatie haar bereidheid om te onderhandelen herhaald. Er kan volgens de regering echter niet worden gesproken over 'onconstitutionele' punten als het voortijdig aftreden van president Taylor, een overgangsregering of uitstel van de verkiezingen.

³⁷ Zie hierover uitgebreider paragraaf 2.3 van dit ambtsbericht.

³⁸ Liberiaans dagblad The News, 11 februari 2003.

Niettemin blijft de regering Taylor zich tegelijkertijd bedienen van onverzoenlijke taal. Zo heeft men aangegeven niet met de rebellen te willen praten, omdat de regering in 1997 aan de macht is gekomen door een overweldigende verkiezingsoverwinning, waardoor zij het volk achter zich weet. De rebellen zouden voor een eventuele regeringswisseling dan ook geen andere mogelijkheid hebben dan het afwachten van de uitkomst van de verkiezingen van oktober 2003³⁹. Ook de militaire tegenslagen in februari 2003 hebben de president er niet toe gebracht om aftreden te overwegen. De regering heeft weliswaar deelgenomen aan de bovengenoemde consultatieve besprekingen in Freetown, maar president Taylor heeft herhaald dat de eis van de LURD aangaande zijn aftreden 'ongrondwettelijk' is⁴⁰.

In de maanden voorafgaand aan het weer oplaaien van de gewapende strijd in februari 2003 heeft een aantal initiatieven plaatsgevonden om te komen tot een vreedzame oplossing van het conflict. Op 24 augustus 2002 was op initiatief van de Liberiaanse regering in Monrovia een verzoeningsconferentie, de *National Conference on Peace and Reconciliation*, van start gegaan. President Taylor had aan de conferentie reeds bij voorbaat sterke beperkingen opgelegd door te stellen dat de conferentie zich zou moeten beperken tot een historische verzoening, zonder dat daarbij kwesties als verkiezingen en hervormingen aan de orde mochten komen. De Liberiaanse oppositie in het buitenland en de rebellen reageerden met wantrouwen op het initiatief en hebben bijna allen verstek laten gaan, omdat zij vreesden voor hun veiligheid. Dit wantrouwen was gevoed door enkele arrestaties van oppositieleiden in de maanden hieraan voorafgaand. De conferentie duurde tot 17 september 2002 en werd abrupt afgesloten zonder dat de conclusies naar buiten zijn gebracht. Velen beschouwen deze mislukte conferentie als een onderdeel van president Taylors strategie om voor de buitenwereld een bereidheid tot onderhandelen aan de dag te leggen, zonder hiertoe daadwerkelijk bereid te zijn.

Voor 8 en 9 maart 2003 stonden opnieuw besprekingen tussen de regering en de LURD op het programma. Deze zouden worden gehouden gehouden worden onder auspiciën van ECOWAS en plaatsvinden in Bamako, Mali⁴¹. Deze besprekingen hebben echter niet plaatsgehad. Een datum voor nieuwe besprekingen was eind april 2003 niet bepaald⁴².

De *Interreligious Council*, een orgaan waarin zowel christenen als moslims zijn vertegenwoordigd, heeft herhaaldelijk gepoogd als intermediair gesprekken tussen

³⁹ *Annual Situation Report on Liberia*, Justice and Peace Commission (29 januari 2003), blz. 2.

⁴⁰ New Democrat, 10 februari 2003.

⁴¹ IRIN, 24 februari 2003.

⁴² IRIN, 17 april 2003.

de autoriteiten en de LURD op gang te brengen. Tot op heden heeft dit geen concrete resultaten opgeleverd. Ook op internationaal niveau zijn diverse initiatieven ondernomen om de partijen in het conflict met elkaar in gesprek te brengen. Deze initiatieven worden beschreven in paragraaf 2.2.3.

2.2.2 De aankomende verkiezingen van oktober 2003

Op 2 januari 2003 maakte de voorzitter van de kiesraad (*Elections Commission*, ECOM), Paul Guah, bekend dat de voor 2003 op het programma staande presidents- en parlementsverkiezingen zullen plaatsvinden op 14 oktober 2003. Registratie van de stemgerechtigden zal plaatsvinden tussen 15 en 29 april 2003. De definitieve lijst met kandidaten wordt gepubliceerd op 20 juni 2003. President Taylor heeft verklaard dat strak de hand zal worden gehouden aan de bepaling in artikel 52 C van de grondwet, inhoudende dat presidentskandidaten tien jaar onafgebroken in Liberia moeten hebben gewoond, waardoor een aantal belangrijke oppositieleiders van deelname aan de verkiezingen zal worden uitgesloten.

De voortdurende gewapende strijd in het land en het feit dat de belangrijkste oppositie (de LURD) niet is vertegenwoordigd in het politieke landschap relativeren de betekenis van de komende verkiezingen aanzienlijk. Toen de gewapende strijd begin februari 2003 weer in alle hevigheid oplaaide, heeft president Taylor echter gezegd dat dit voor hem geen reden was om de verkiezingen uit te stellen of af te gelasten⁴³.

Voor het houden van eerlijke verkiezingen bestaat bovendien een groot aantal praktische hindernissen. Zo is er sinds 1990 geen deugdelijke bevolkingsregistratie meer, bestaat onduidelijkheid over de grenzen van kiesdistricten en is er een groot aantal binnenlands ontheemden, die zich buiten hun oorspronkelijke woongebied bevinden. Volgens de voorzitter van de kiesraad is een nieuwe volkstelling niet nodig. Een eenvoudige registratie van de kiesgerechtigden is volgens hem voldoende voor een goed verloop van de verkiezingen. De laatste volkstelling is gehouden in 1984. Eind januari 2003 is door de advocaat van een grote groep ontheemden uit de provincies Bomi, Grand Cape Mount en Lofa een petitie aangeboden aan het Hooggerechtshof, waarin werd verzocht om uitstel van de verkiezingen, zodat toch eerst een volkstelling kan worden gehouden. De ontheemden vrezen dat zij anders niet geregistreerd zullen worden voor de verkiezingen. Het Hooggerechtshof heeft het verzoek op 21 februari 2003 verworpen. Het Hof oordeelde dat het hier een politieke aangelegenheid betrof, waarbij het niet wenste te worden betrokken⁴⁴.

⁴³ Liberiaanse dagblad The News, 6 februari 2003.

⁴⁴ IRIN, 22 februari 2003.

President Taylor doet er alles aan om herkozen te worden en aan de macht te blijven. Om deze reden gaan velen ervan uit dat de eerlijkheid van de verkiezingen niet gewaarborgd is. Omdat president Taylor verwacht dat hij als overwinnaar uit de bus zal komen, heeft hij er wel belang bij dat de verkiezingsuitslag door de internationale gemeenschap wordt erkend. Hiertoe doet hij soms kleine concessies. De EU heeft enkele wijzigingen in de kiesraad voorgesteld. Hiervan is één wijziging inmiddels doorgevoerd. Deze wijziging voorziet in het verhogen van het aantal leden van vijf naar zeven. De twee nieuwe leden zijn eind februari 2003 benoemd⁴⁵. De twee nieuwe leden zijn door een hoge Amerikaanse diplomaat als 'geloofwaardig' bestempeld⁴⁶. De rest van de voorgestelde wijzigingen is overigens niet doorgevoerd.

De regering heeft op 2 januari 2003 bij monde van de voorzitter van de kiesraad uitdrukkelijk te kennen gegeven geen buitenlandse waarneming van de verkiezingen toe te staan. Ook wordt elke buitenlandse steun aan de kiesraad resoluut van de hand gewezen. Wel is aan de VS verzocht om nationale verkiezingswaarnemers te trainen en heeft de VN het verzoek gekregen om een in Sierra Leone gestationeerde eenheid te leveren om de verkiezingen in goede banen te leiden.

Door zijn huidige positie als president lijkt Taylor de gunstigste uitgangspositie voor de verkiezingen te hebben. Het feit dat hij gebruik kan maken van de bestaande infrastructuur levert hem een grote voorsprong op ten opzichte van zijn concurrenten. President Taylor heeft de controle over het enige radiostation met landelijk bereik. Ook is zijn partij (de *National Patriotic Party*, NPP) als enige goed georganiseerd op het platteland. In de periode voorafgaand aan de opkomst van de LURD heeft president Taylor sinds 1997 toch voor enige stabiliteit in Liberia gezorgd, hetgeen hem nog altijd een zekere steun onder de bevolking verschaft.

Er zijn thans achttien politieke partijen die willen deelnemen aan de verkiezingen van oktober 2003. Hiervan zijn er eigenlijk slechts zeven van enige werkelijke omvang en betekenis. Het betreft de *Unity Party* (UP) van Ellen Johnson-Sirleaf, de *Liberia Unification Party* (LUP) van Charles Brumskine, de *New Deal Movement* (NDM) van George Kieh, de *Liberian People's Party* (LPP) van Togba-Nah Tipoteh, de *Liberia Action Party* (LAP) van Cletus Wotorson en de *United People's Party* (UPP) van Baccus Matthews. Binnen de laatste partij is een meningsverschil ontstaan omdat een deel van de partij wil samengaan met de heersende *National Patriotic Party* (NPP) van president Taylor.

⁴⁵

Liberiaans dagblad The News, 27 februari 2003.

⁴⁶

Voice of America, 4 maart 2003.

Bij de verkiezingen van 1997 is gebleken dat door een dergelijke versplintering van het partijenlandschap de partij van president Taylor nauwelijks serieuze concurrentie te vrezen had. Eind 2002 hebben de oppositiepartijen dan ook initiatieven ondernomen om een einde te maken aan deze versplintering. Door velen wordt gevreesd dat de initiatieven uiteindelijk stuk zullen lopen op het feit dat de groeperingen niet zijn opgebouwd rond een ideologie maar rond hun leider, hetgeen uiteindelijk in een strijd om het leiderschap van de verenigde oppositie zal uitmonden.

Een zevental partijen werkt samen in de CPP (*Collaborating Political Parties*) onder voorzitterschap van Rudolph E. Sherman, die tevens voorzitter is van de *True Whig Party*. Het betreft de partijen *True Whig Party* (TWP), de *National Democratic Party of Liberia* (NDPL) die is gesticht door Samuel Doe, de *People's Democratic Party of Liberia* (PDPL), de *Labour Party* (LP), de *Progressive People's Party* (PPP), de *Reformation Alliance Party* (RAP) en de *Liberia National Union* (LINU). Ook de *All Liberian Coalition Party* (ALCOP) van David E. Kortie is volgens Sherman uitgenodigd om deel te nemen aan de CPP.

Een ander initiatief is het CMPP (*Committee for the Merger of Liberian Political Parties*), dat bestaat uit een vijftal politieke partijen. Hiervan zijn de LINU, PDPL en PPP gelijktijdig betrokken in het CCP en nemen verder de ALCOP en de *Free Democratic Party* (FDP) deel. Het CMPP heeft aangegeven dat ook de LURD hierbinnen een plaats zou kunnen krijgen. Het CMPP heeft nog geen gemeenschappelijke presidentskandidaat gepresenteerd. Chea Cheapoo en Alhaji Kromah zijn aangesteld als respectievelijk coördinator en woordvoerder.

Opvallend is de afwezigheid van de zeven grote partijen bij elk van de twee bovengenoemde initiatieven. De *New Deal Movement* (NDM) heeft op 11 februari 2003 expliciet aangegeven geen heil te zien in deelname aan één van de initiatieven⁴⁷.

De meeste oppositieleiders bevinden zich in het buitenland. De prominente oppositieleider Ellen Johnson-Sirleaf van de *Unity Party* (UP) is in november 2002 vanuit haar woonplaats in Ivoorkust teruggekeerd naar Liberia om voorbereidingen voor de verkiezingen te treffen. Zij deelde eind januari 2003 mee dat ook zij betrokken is bij gesprekken om te komen tot een verenigde oppositie. Zij heeft zich tot op heden echter niet bij een bestaand initiatief aangesloten. Oppositiepoliticus en voormalig voorzitter van de senaat Brumskine van de *Liberia Unification Party* (LUP) is in januari 2003 vanuit zijn vijfjarige ballingschap in de VS teruggekeerd naar Liberia. Hij werd door de bevolking massaal verwelkomd. De spontane demonstratie nam zulke grote vormen aan, dat

⁴⁷

Liberiaanse internetkrant The Perspective (www.theperspective.org), 12 februari 2003.

het openbare leven in Monrovia hierdoor enkele uren stil kwam te liggen. Deze gebeurtenis was de eerste keer dat een oppositieleider zo veel mensen op de been wist te krijgen. Brumskine heeft aangegeven voorstander te zijn van één kandidaat tegenover president Taylor.

De oploeiende gewelddadigheden in februari en maart 2003 hebben president Taylor er niet toe gebracht de verkiezingen uit te stellen. Volgens de president kunnen deze nog altijd gewoon in oktober 2003 plaatsvinden⁴⁸. Dit werd in april 2003 nog eens herhaald door Paul Guah, voorzitter van de kiesraad. Wel heeft deze gelijktijdig gemeld dat de registratie van kiezers nog niet kon beginnen vanwege de voortdurende gevechten. Een nieuwe datum voor aanvang van de registratie heeft hij niet genoemd⁴⁹.

2.2.3 Regionale en internationale ontwikkelingen

Betrekkingen met omliggende landen

De bijeenkomst van de presidenten van de drie landen van de *Mano River Union*, Liberia, Guinee en Sierra Leone, in Rabat in februari 2002 heeft tot op heden geen vervolg gekregen. Ook het op deze conferentie geplande MRU-kantoor in de regio is nog niet gerealiseerd. Wel zijn er in de verslagperiode diverse ministeriële bezoeken over en weer tussen de drie betrokken landen geweest. Op 10 en 11 september 2002 zijn de ministers van Veiligheid van de drie landen bijeen geweest in Freetown, Sierra Leone. Op 8 oktober 2002 heeft president Taylor op het laatste moment een reis naar Conakry, Guinee voor een ontmoeting met president Conté afgezegd.

Ook de internationale gemeenschap is intensief betrokken bij de besprekingen in het kader van de MRU. Vertegenwoordigers van de EU, de VN en ECOWAS hebben een groot aantal besprekingen gevoerd met de autoriteiten van de drie landen. In december 2002 werd van de Liberiaanse overheid vernomen dat deze op korte termijn van plan was *terms of reference* voor onderhandelingen met de LURD aan ECOWAS aan te bieden. Voor zover bekend is dat tot op heden nog niet gebeurd.

Op 17 september 2002 is een Internationale Contactgroep Liberia (ICGL) opgericht, die op 19 december 2002 voor het eerst bijeen is geweest in Dakar. In de ICGL hebben de EU, de VN, ECOWAS, Marokko, Senegal, Nigeria, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Frankrijk zitting. Tot op heden hebben de activiteiten van de ICGL nog niet tot concrete resultaten geleid. De

⁴⁸ IRIN, 21 maart 2003.

⁴⁹ Associated Press, 15 april 2003.

tweede bijeenkomst had plaats op 28 februari 2003 in New York. De deelnemers aan de bijeenkomst hebben de strijdende partijen opnieuw opgeroepen de wapens neer te leggen en onvoorwaardelijk aan onderhandelingen deel te nemen. Een nieuwe bijeenkomst van de ICGL staat gepland voor eind april 2003⁵⁰.

De Liberiaanse autoriteiten ontkennen elke betrokkenheid bij de gevechten die in januari 2003 begonnen in het westen van Ivoorkust en ontkennen elke band met de rebellengroeperingen *Mouvement Populaire Ivoirien du Grand-Ouest* (MPIGO) en *Mouvement pour la Justice et la Paix* (MJP)⁵¹ die daar eind 2002 actief werden. Liberia onderbouwt haar stelling met het feit dat president Taylor in januari 2003 in Parijs aanwezig was en heeft meegewerkt aan het daar opgestelde vredesplan voor Ivoorkust. Waarnemers denken echter dat binnen de rebellengroepen Liberiaanse huurlingen opereren, die dit wel degelijk met medeweten van president Taylor doen. Op 9 februari 2003 beschuldigden de Ivoiriaanse autoriteiten Liberiaanse strijders ervan de stad Toulepleu in West-Ivoorkust te hebben aangevallen. De officiële Liberiaanse reactie hierop was dat het ging om Liberianen die niet onder de controle van de overheid vallen⁵².

Half januari 2003 drongen strijders vanuit Ivoorkust Liberia binnen en voerden diverse rooftochten uit in de grensstreek. Volgens de Liberiaanse regering betrof het voormalige ULIMO-strijders uit Liberia gehuld in uniformen van het Ivoiriaanse leger. Zij zouden volgens Liberia banden onderhouden met de LURD⁵³. De rebellen zijn enkele dagen later door Liberiaanse troepen verdreven. De Liberiaanse autoriteiten hebben Ivoorkust om opheldering verzocht over deze invallen. De Ivoiriaanse regering heeft aangegeven geen Liberiaanse huurlingen in hun strijdkrachten in te zetten. Wel zouden er voormalig Liberiaanse strijders aanwezig zijn in de rebellengroepen die recentelijk in het westen van Ivoorkust ten tonele zijn verschenen. Op 1 maart 2003 maakte de Liberiaanse minister van Defensie Daniel Chea opnieuw melding van Liberiaanse huurlingen die vanuit Ivoorkust Liberia binnenvielen. De minister uitte de beschuldiging dat de Ivoiriaanse autoriteiten ze hiertoe aanmoedigden en zei verder dat dit vrijwel gelijk stond aan een oorlogsverklaring⁵⁴.

Sancties van de VN-Veiligheidsraad

Op 7 maart 2001 nam de VN Veiligheidsraad resolutie 1343 (2001) aan, waarin Liberia werd gesommeerd de steun aan het RUF te staken en een einde te maken aan de import van diamanten uit Sierra Leone. Om naleving van de resolutie af te

⁵⁰ UN News Service, 1 maart 2003.

⁵¹ Zie over de MPIGO en MJP het algemeen ambtsbericht Ivoorkust d.d. 3 februari 2003, blz 22.

⁵² Associated Press, 9 februari 2003.

⁵³ Agence France-Presse, 20 januari 2003 en IRIN, 21 januari 2003.

⁵⁴ Agence France-Presse, 1 maart 2003.

dwingen werd het sinds 19 november 1992 krachtens VN-resolutie 788 in werking zijnde wapenembargo gecontinueerd, werd een uitreisverbod voor overheidsfunctionarissen ingesteld en werd een embargo op Liberiaanse diamanten van kracht. De resolutie is in 2002 opgevolgd door een nieuwe resolutie van gelijke strekking: VN-resolutie 1408 (2002).

De sancties hebben er tot op heden niet toe geleid dat de Liberiaanse autoriteiten al hun verplichtingen in het kader van de resolutie zijn nagekomen. Volgens sommige waarnemers is dit onder andere te wijten aan het feit dat de sancties geen betrekking hebben op de voor Liberia belangrijke producten hout en maritiem transport. In het meest recente rapport, dat van 25 oktober 2002, heeft de VN vastgesteld dat vrijwel geen diamantenimport vanuit Sierra Leone (meer) plaatsvindt. Ook is vastgesteld dat Liberia er nog altijd in slaagt op illegale wijze wapens te importeren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van valse documenten. Ook bevinden zich nog altijd strijders van het RUF in Liberia. Circa 1250-1500 RUF-strijders zouden volgens het rapport zijn ingelijfd in de Liberiaanse strijdkrachten⁵⁵. Op grond van deze bevindingen zijn de sancties op 25 november 2002 met nog eens zes maanden verlengd.

Op 29 januari 2003 heeft de Secretaris-Generaal van de VN aan de Veiligheidsraad verzocht om opnieuw een commissie van deskundigen te benoemen om na te gaan in hoeverre Liberia zich aan resolutie 1408 houdt. Het panel begon op 20 februari 2003 met haar werkzaamheden. Op 22 april 2003 rapporteerde de Secretaris-Generaal in dit verband over Liberia. In het rapport worden woordvoerders van de zijde van de Liberiaanse overheid geciteerd, die aangaven dat de Liberiaanse overheid thans volledig aan het door de VR gevraagde voldoet. Het rapport citeert ook UNAMSIL, de VN missie in Sierra Leone, die heeft aangegeven dat thans geen sprake meer is van steun aan het RUF door de Liberiaanse autoriteiten. De eveneens geciteerde ECOWAS spreekt wel van de aanwezigheid van enige RUF-elementen in Liberia⁵⁶. De conclusies van het rapport zijn op 28 april 2003 in de Veiligheidsraad besproken. Op 6 mei 2003 is verlenging van de sancties met weer zes maanden opnieuw aan de orde.

President Taylor heeft in januari 2003 aangegeven dat het in de resolutie voorgeschreven certificatieprogramma voor diamanten inmiddels geheel geïmplementeerd is. Hij sprak hierbij de hoop uit dat dit zal leiden tot een spoedige opheffing van het embargo op diamanten. President Taylor heeft de VN-sancties als oorzaak bestempeld van het grote gebrek aan de meest basale voorzieningen in het land, hierbij voorbijgaand aan zijn eigen rol hierin.

⁵⁵ *Report of the Panel of Experts appointed pursuant to Security Council Resolution 1408 (2002), paragraph 16, concerning Liberia*, Verenigde Naties (24 oktober 2002), blz. 7.

⁵⁶ *Verenigde Naties, Second report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia* (april 2003), S/2003/466.

Ook de problemen die hij ondervindt bij het neerslaan van de LURD-rebellie wordt door president Taylor toegeschreven aan het door de VN-opgelegde wapenembargo.

2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie

2.3.1 Het conflict met de LURD, de militaire aspecten

De gewapende strijd tussen regeringstroepen en de LURD heeft vanaf 1999 op geen enkel moment stilgestaan. De strijd vertoont een cyclisch patroon met wisselende successen aan beide zijden. In de maanden voorafgaand aan de verslagperiode hadden de regeringstroepen de LURD-rebellen weten terug te dringen uit de gebieden rond de hoofdstad Monrovia, die de rebellen in februari 2002 in handen hadden gekregen.

Begin september 2002 werd de stad Bopolu (100 km ten noorden van Monrovia) door regeringstroepen heroverd en werd de LURD door regeringstroepen teruggedreven tot het gebied rond Kolahun en Voinjama in het uiterste noordwesten van Liberia. In oktober 2002, toen de regentijd was afgelopen, laaiden de gevechten tussen de LURD en de regeringstroepen weer op. Op 22 oktober 2002 kwam de noordelijke stad Kolahun in handen van regeringstroepen, waardoor het gebied rond deze stad in de provincie Lofa stevig in regeringshanden geraakte. In november 2002 bleven de gevechten voortduren. Ze bleven beperkt tot de provincie Lofa en het noordelijk deel van de provincie Gbarpolu.

Deze situatie, waarin gevechten bleven aanhouden maar beperkt bleven tot Lofa en noordelijk Gbarpolu, heeft tot eind januari 2003 voortgeduurd. De strijdende partijen, zowel van de zijde van de overheid als van de LURD, hebben zich ten opzichte van de bevolking voortdurend schuldig gemaakt aan plundering, mishandeling en het platbranden van dorpen. Ook zijn aan beide zijden onder dwang nieuwe strijders gerecruteerd. Deze gebieden zijn dan ook voortdurend relatief onveilig gebleven.

Vanaf begin januari 2003 wordt aan de grens met Ivoorkust, aan de oostkant van Liberia, met enige regelmaat strijd geleverd tussen Liberiaanse regeringstroepen en uit Ivoorkust binnenvallende Liberiaanse huurlingen. Begin maart 2003 werden enkele vluchtelingenkampen in de regio en de steden Toe Town en Kpelle aangevallen door uit Ivoorkust binnenvallende Liberiaanse rebellen. Een dag na de aanval werden de steden heroverd door regeringstroepen. De steden zijn volgens waarnemers in de regio vrijwel geheel uitgestorven achtergelaten⁵⁷.

⁵⁷

UNHCR Briefing Notes en Liberiaans dagblad The News, 4 maart 2003.

Eind maart 2003 braken in het gebied ook gevechten uit rond de stad Zwedru. Door deze ontwikkelingen is de situatie in de grensstreek met Ivoorkust vanaf begin 2003 relatief onveilig geworden.

Tot eind januari 2003 zijn de rebellen uit de overige gebieden van Liberia en uit de hoofdstad Monrovia weggebleven. Behalve de grensstreek met Ivoorkust (provincies Nimba, Grand Gedeh, River Gee, Maryland) en de provincies Lofa en Ghbarpolu was het land gedurende die periode te beschrijven als relatief veilig.

Door de voortdurend onbesliste golvende strijd tussen de regeringstroepen en de LURD is de veiligheidssituatie in een bepaald gebied vaak aan snelle verandering onderhevig. Dit is begin februari 2003 weer gebleken, toen de LURD in een snelle opmars vanuit het noorden binnen vier dagen op 5 februari 2003 de hoofdstad Monrovia al tot een afstand van ruim tien kilometer genaderd was. Bij deze opmars werden alle steden op de route (Bopolu op 100 km van Monrovia, Tubmanburg op 60 km en Klay op 40 km) door de LURD heroverd. Hierbij is een groot deel van de inwoners van deze steden op de vlucht geslagen richting Monrovia. Op 5 februari 2003 wisten regeringstroepen de LURD-rebellen tot staan te brengen bij de *Po Bridge*, op 12 kilometer van Monrovia. De dag erna zijn de rebellen teruggedrongen tot Tubmanburg (60 km van Monrovia).

Op 12 februari 2003 kwamen er berichten dat de havenstad Robertsport in het westen van Liberia was ingenomen door de LURD. Vrij kort hierna gaf een regeringswoordvoerder te kennen dat de stad inmiddels weer in regeringshanden was. Wel zijn vanaf 14 februari 2003 gevechten gemeld in de provincie Grand Cape Mount, aan de grens met Sierra Leone. Duizenden burgers zouden een goed heenkomen hebben gezocht in Sierra Leone⁵⁸. Vanaf 13 februari 2003 werden ook weer hevige gevechten in het oosten van het land gemeld. Rebellen die waren binnengevallen vanuit Ivoorkust zouden de stad Toe in de provincie Grand Gedeh hebben aangevallen. Regeringsbronnen hebben dit bevestigd⁵⁹.

In de eerste helft van maart 2003 hielden de gevechten in een groot deel van deze gebieden aan⁶⁰. Op 17 maart 2003 werd ook de bedreiging door de LURD van de stad Gbarnga (150 kilometer ten noorden van Monrovia) gemeld. Deze stad is lange tijd stevig in regeringshanden geweest. Eind maart 2003 hebben rondom deze stad hevige gevechten plaatsgevonden, met tegenstrijdige berichten over welke partij de controle over de stad heeft⁶¹.

⁵⁸ IRIN, 18 februari 2003.

⁵⁹ Agence France-Presse en Reuters, 13 februari 2003.

⁶⁰ IRIN, 14 maart 2003.

⁶¹ IRIN, 24 maart 2003.

Eind maart 2003 waren de rebellen van de LURD de hoofdstad Monrovia opnieuw dicht genaderd. De LURD viel onder andere een kamp met binnenlands ontheemden op 20 kilometer ten westen van Monrovia aan⁶². Op 9 april 2003 werd opnieuw melding gemaakt van een aanval op een vluchtelingenkamp door rebellen. Ditmaal betrof het Jah Tondo Town, dat niet ver van Monrovia ligt⁶³. Inwoners van de kampen rond Monrovia maakten melding van verminkingen door de LURD-rebellen in deze kampen⁶⁴.

Begin april 2003 zouden regeringstroepen Klay hebben heroverd op de rebellen⁶⁵. In april 2003 werden ook gevechten gemeld in Ganta, bij de grens met Guinee⁶⁶. Eind april 2003 was sprake van gevechten rond de havenstad Greenville, in het zuidoosten van het land. Hierbij zou een nieuwe rebellengroep genaamd MODEL betrokken zijn⁶⁷. Volgens de minister van Defensie, Daniel Chea, is de stad inderdaad in handen van deze rebellen gevallen⁶⁸. Volgens de Secretaris-Generaal van de VN heeft ECOWAS geconcludeerd dat eind april 2003 circa 60 procent van het grondgebied van Liberia in handen van de rebellen was⁶⁹.

Sommige waarnemers stellen dat de gevechten door de Liberiaanse regering in scène zijn gezet, om de troepen de mogelijkheid te geven de bevolking op te jagen en vervolgens te roven en plunderen. Ook zou op deze wijze een onzekere situatie gecreëerd kunnen worden die andere oppositieleiders ervan zou weerhouden naar het land terug te keren om deel te nemen aan de komende verkiezingen⁷⁰.

Door deze gevechtshandelingen is thans geheel Liberia met uitsluiting van Monrovia relatief onveilig geworden voor de bevolking. In Monrovia is na de eerste dreiging van begin februari 2003 thans een relatieve rust weergekeerd. De situatie blijft echter fluïde en instabiel. In de kampen en krottenwijken rond Monrovia, waar veel ontheemden wonen, vinden wel van tijd tot tijd gewapende invallen plaats⁷¹.

⁶² IRIN West-Afrika Weekly 168, 28 maart 2003.

⁶³ Agence France-Presse, 9 april 2003.

⁶⁴ Agence France-Presse, 18 april 2003.

⁶⁵ IRIN, 7 april 2003.

⁶⁶ IRIN, 11 april 2003 en Reuters, 19 april 2003.

⁶⁷ Deutsche Presseagentur, 21 april 2003. Voor de MODEL zie paragraaf 2.3.2. van dit ambtsbericht.

⁶⁸ Reuters, 28 april 2003.

⁶⁹ Verenigde Naties, *Second report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia* (april 2003), S/2003/466.

⁷⁰ Vergelijk o.a. Liberiaanse internetkrant The Perspective (www.theperspective.org), 5 februari 2003.

⁷¹ Vergelijk paragraaf 4.1.2. van dit ambtsbericht.

2.3.2 De betrokken partijen bij het gewapende conflict

De LURD

Over de militaire structuur van de LURD is nauwelijks iets bekend. Het gaat om een relatief ongeorganiseerd verband, waarin weinig discipline heerst. Wel beschikt de LURD volgens ooggetuigen over nieuwe wapens. De strijders verplaatsen zich door het land met buitgemaakte voertuigen. Krachtens de recente militaire successen blijkt de LURD in staat om militair een rol van betekenis te spelen in Liberia.

De MODEL

Begin april 2003 doken in de pers berichten op omtrent een nieuwe gewapende rebellengroepering, *Movement for Democracy in Liberia* (MODEL) geheten. De MODEL deed volgens deze berichten van zich spreken door aanvallen in het westen van Liberia, onder andere in de havenstad Greenville. Volgens de berichten zou de groepering voornamelijk bestaan uit Krahn, aanhangers van de in 1990 vermoorde president Samuel Doe⁷². Over de MODEL is thans geen verdere informatie voorhanden.

Het leger (Armed Forces of Liberia / AFL)

Het leger bestaat uit tussen de 5.000 en 7.000 manschappen. Kenmerkend voor de AFL zijn de gebrekkige bewapening en uitrusting, en achterstand in de uitbetaling van soldij. De discipline en het moreel staan daardoor op een laag niveau. De motivatie voor een werkelijke confrontatie met rebellen is dan ook gering en het leger maakt zich veelvuldig schuldig aan plundering en afpersing om zo in hun levensonderhoud te voorzien. Incidenten worden volgens waarnemers soms door het leger gecreëerd om de lokale bevolking op de vlucht te jagen, zodat het leger zich vervolgens hun achtergebleven bezittingen kan toe-eigenen.

Toen Taylor in 1997 aantrad als president zag hij zich geconfronteerd met een hem vijandig gezind leger. De Krahn, die een groot deel van de strijdkrachten uitmaakten, hielden Taylor verantwoordelijk voor de dood van Samuel Doe. Ook had de AFL sterke banden met ULIMO-J, de Taylor vijandig gezinde factie uit de burgeroorlog. President Taylor heeft in de periode november 1997 - herfst 2001 enkele duizenden Krahn-soldaten met pensioen gestuurd⁷³. Desondanks bevindt zich in de AFL nog steeds een aantal soldaten van Krahn-origine die al in het leger dienden ten tijde van de vroegere president Samuel Doe. Dit heeft tot gevolg dat het leger niet volledig wordt vertrouwd door de regering⁷⁴.

⁷² Agence France-Presse, 10 april 2003.

⁷³ International Crisis Group: Africa Report No. 43, 24 April 2002.

⁷⁴ Human Rights Watch: Back to the Brink, May 2002, Vol 14, No. 4 (A).

Speciale veiligheidstroepen (ATU)

President Taylor beschikt over een tweetal speciale veiligheidstroepen, namelijk de *Anti Terrorist Unit* (ATU) en de *Special Operations Division* (SOD). Deze laatste behoort tot de politiediensten (zie hieronder). Van deze veiligheidstroepen is de ATU de elite-eenheid van president Taylor. De sterkte van de ATU, die overigens geen wettelijke basis heeft, bedraagt circa 2.000 manschappen. De eenheid heeft de beschikking over een moderne uitrusting, wordt getraind door Zuid-Afrikaanse en Oekraïense huurlingen en is gekleed in groene camouflageuniformen. De manschappen van de ATU worden als enige regelmatig betaald.

President Taylor zet deze speciale veiligheidstroepen in beperkte mate in bij de binnenlandse gewapende conflicten, naast het reguliere leger. Deze inzet gaat echter niet zonder problemen. De president heeft dergelijke elitetroepen namelijk ook hard nodig in zijn eigen omgeving. Bovendien zorgt het grote contrast in betaling en uitrusting tussen AFL enerzijds en ATU en SOD anderzijds voor afgunst aan de zijde van het reguliere leger, hetgeen met enige regelmaat tot onderlinge schermutselingen aanleiding geeft. Volgens de meest recente rapportage van de VN zijn in de ATU 1250 tot 1500 voormalige RUF-strijders ingelijfd⁷⁵.

Milities

Human Rights Watch stelt dat de Liberiaanse regering sinds LURD zijn activiteiten heeft aangevangen een aantal nieuwe 'milities' heeft gecreëerd. Er is weinig bekend over aantallen, structuren en het leiderschap over deze milities⁷⁶. Zij zouden veelal gedwongen worden gerekruteerd, een wapen en een T-shirt krijgen uitgereikt en vervolgens worden ingelijfd in bestaande eenheden van de AFL.

De politie

De reguliere politie van Liberia, de *National Liberian Policeforce* (NLP) bestaat uit 1500 manschappen en ressorteert onder het ministerie van Justitie. Daarnaast zijn er nog speciale eenheden: De *Special Security Services* (SSS) en de *Special Operations Division* (SOD). Van de SSS, die net als de ATU geen wettelijke basis heeft, is geen schatting van het aantal leden te maken. De SOD werd in 1997 opgericht en bestaat grotendeels uit oud NPFL-strijders⁷⁷. Het aantal manschappen wordt geschat op circa 400. Deze zijn herkenbaar aan hun zwarte uniformen.

⁷⁵ Report of the Panel of Experts appointed pursuant to Security Council Resolution 1408 (2002), paragraph 16, concerning Liberia, Verenigde Naties (24 oktober 2002), blz. 15.

⁷⁶ Human Rights Watch: Back to the Brink, May 2002, Vol 14, No. 4 (A).

⁷⁷ Human Rights Watch: Back to the Brink, May 2002, Vol 14, No. 4 (A).

2.4 Sociaal-economische situatie

De sociaal-economische situatie in Liberia is onverminderd slecht. Liberia staat in de *Human Development Index* van 2002 op plaats 174 (van de 175). Alleen Sierra Leone staat nog lager. Sinds het aantreden van Taylor als president is een voortdurend economisch wanbeleid gevoerd en heeft de economie zich niet kunnen herstellen van de voorbije jarenlange burgeroorlog. De voortdurende strijd met de LURD heeft zware consequenties voor de economische situatie van het land. Zo maakt deze strijd elke wederopbouw onmogelijk. De bestrijding van de LURD betekent bovendien een zware financiële last voor de autoriteiten. De overheid gebruikt de helft van de totale begroting voor militaire doeleinden, zodat er weinig overblijft voor andere bestedingen. Ambtenaren hebben al maandenlang geen salaris ontvangen. Door het VN-sanctiebeleid heeft de Liberiaanse regering overigens ook weinig inkomsten. De voortdurende onzekerheid in het land heeft geleid tot een grote kapitaalvlucht en een verdere daling van de waarde van de Liberiaanse dollar. Hierdoor zijn de prijzen van geïmporteerde goederen, waaronder rijst, medicijnen, olieproducten en andere essentiële goederen, verder opgedreven.

Circa 80% van de bevolking leeft in armoede (minder dan 1 US dollar inkomsten per dag) en van dit percentage leeft weer de helft in absolute armoede (minder dan een halve US dollar inkomsten per dag). De grote aantallen ontheemden zijn aangewezen op voedselhulp van internationale organisaties. Een in 1999 gehouden bevolkingsonderzoek toonde aan dat 19% van de huishoudens wordt geleid door een vrouw. 30% van de kinderen leeft met één ouder. 20% van de kinderen leeft zonder ouders⁷⁸. Ongeveer eenderde van de volwassenen in Liberia heeft de lagere school doorlopen.

De situatie in Monrovia

De economische situatie in Monrovia en omliggende gemeenten is gedurende de verslagperiode gelijk gebleven en is nog altijd ernstig⁷⁹. De stad is in 1996 tijdens de burgeroorlog bijna met de grond gelijk gemaakt en is sindsdien nauwelijks herbouwd. Overal staan nog steeds kapotgeschoten en geplunderde gebouwen. De elektriciteitsvoorziening is niet hersteld. Ook stromend water is niet aanwezig. De weinige bewoners van Monrovia die het zich kunnen veroorloven (minder dan 5% van de inwoners) zijn aangewezen op het gebruik van noodstroomgeneratoren. Het straatbeeld in Monrovia wordt nog steeds bepaald door overwegend jonge mensen (60% van de bevolking is onder de 21 jaar), 80% van de bevolking is werkloos en 50% van de kinderen kan bij gebrek aan onderwijsvoorzieningen en financiële middelen niet deelnemen aan onderwijs. Het percentage ondervoeding in

⁷⁸

UN S/2001/939, 5 October 2001.

⁷⁹

Annual Situation Report on Liberia, Justice and Peace Commission (29 januari 2002), blz. 1.

Monrovia wordt geraamd op ongeveer 15%. Het gebrek aan voedsel beweegt sommige inwoners van Monrovia ertoe om zich in de kampen rond de stad te laten registreren als vluchteling, zodat zij kunnen rekenen op voedselhulp⁸⁰.

⁸⁰

OCHA IDP Unit, 21 mei 2002 en WFP, 25 oktober 2002 zoals aangehaald in Norwegian Refugee Council/Global IDP Project, *Profile of Internal Displacement: Liberia* (5 november 2002), blz. 23.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen

Liberia is partij bij een aantal belangrijke mensenrechtenverdragen⁸¹, te weten het Internationaal Verdrag voor de Eliminatie van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (geratificeerd op 5 november 1976), het Verdrag voor de Eliminatie van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (geratificeerd op 17 juli 1984) en het Verdrag voor de Rechten van het Kind (geratificeerd op 4 juni 1993). Liberia heeft het Internationaal Verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights – CESCR*), en het Internationaal Verdrag voor Burger- en Politieke Rechten (*International Covenant on Civil and Political Rights – CCPR*) wel getekend, maar niet geratificeerd.

Liberia heeft het Verdrag tegen Foltering and andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Bejegening of Mishandeling (*Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT*) niet getekend⁸².

De Liberiaanse autoriteiten voldoen niet aan hun verplichtingen te rapporteren aan organen van toezicht⁸³. Zo heeft Liberia sinds het het Verdrag voor de Eliminatie van Alle Vormen van Rassendiscriminatie heeft geratificeerd (5 november 1976) nog niet gerapporteerd. Bij het comité van toezicht behorende bij dit verdrag is grote zorg over het feit dat de nationale Liberiaanse wetgeving geen expliciete bepalingen kent die discriminatie op grond van ras of nationaliteit verhinderen. Ook bestaat bij het comité van toezicht grote zorg over de zeer vele meldingen van rassendiscriminatie in Liberia^{84,85}.

Liberia heeft in maart 2001 met steun van UNICEF voor de eerste maal gerapporteerd aan het comité van toezicht van het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Liberia geeft hierin aan een ministerie voor *Gender and Development* in te willen stellen. Dit nieuwe ministerie zal belast worden met aangelegenheden betreffende vrouwen en kinderen. UNDP zal voorlopig financiële steun geven⁸⁶.

⁸¹ www.unhchr.ch

⁸² United Nations Center for Human Rights

⁸³ www.unhchr.ch

⁸⁴ CERD, 59th session, 17 August 2001

⁸⁵ zie hierover ook paragraaf 3.4.2 van dit ambtsbericht

⁸⁶ UNICEF Liberia Situation Report, March 2001

Liberia heeft het Vluchtelingenverdrag van 1951 en het daarbij behorende Protocol van 1967 geratificeerd⁸⁷.

Liberia is toegetreden tot het *African Charter on Human and People's Rights*.

3.1.2 Nationale wetgeving

De grondwet van 6 januari 1986 (geamendeerd in 1988) is gebaseerd op de algemene beginselen van de rechtsstaat. De grondwet voorziet in de bescherming van een aantal klassieke grondrechten, zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, vakbondsvrijheid, bewegings- en vestigingsvrijheid. Ook is een aantal sociale grondrechten in de grondwet opgenomen.

De grondwet kent in principe de scheiding van de drie machten, de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende, maar de president oefent traditioneel zeer grote macht uit. De uit twee kamers bestaande wetgevende macht is in de praktijk niet of nauwelijks onafhankelijk van de uitvoerende macht. De rechterlijke macht is onderworpen aan politieke invloed, economische druk en corruptie⁸⁸.

De door president Taylor op 8 februari 2002, als gevolg van de dreigende opmars van de rebellen richting Monrovia, uitgeroepen noodtoestand is op 14 september 2002 opgeheven⁸⁹. Tijdens de periode van de noodtoestand konden in principe de grondrechten worden beperkt. Zo had president Taylor een verbod op politieke bijeenkomsten uitgeroepen. Overigens werd niet geheel duidelijk welke gevolgen het uitroepen van de noodtoestand had.

3.2 Toezicht

3.2.1 Nationaal-gouvernementeel

Sinds haar oprichting in 1997 is de Liberiaanse *Human Rights Commission* niet of nauwelijks actief als gevolg van gebrek aan leiderschap en financiële middelen. In de financiering van de commissie wordt niet voorzien in de jaarlijkse begroting van de regering Taylor. De commissie is weliswaar voor de wet gerechtigd om getuigen te horen, feiten te registreren en maatregelen te nemen om fouten te herstellen, maar in de praktijk wordt dit recht door de regering ingeperkt⁹⁰.

⁸⁷ UNHCR

⁸⁸ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices –2001, Liberia. Zie hierover ook paragraaf 3.3.5 van dit ambtsbericht.

⁸⁹ Human Rights Watch World Report 2003, Liberia

⁹⁰ Human Rights Watch, Liberia: Human Rights Commission, 2001

Volgens de wet zou de commissie uit vijf leden moeten bestaan, maar sinds de oprichting van de commissie zijn nooit vijf leden benoemd. De wet van 1997 schrijft voor dat de president kandidaten voor de commissie kan aanwijzen. Slechts twee van de zes door president Taylor voorgestelde kandidaten zijn in hun functie geïnstalleerd.

Sinds haar oprichting heeft de commissie geen rol van betekenis kunnen spelen voor de mensenrechtensituatie in Liberia. De commissieleden komen slechts zelden op kantoor, de voorzitter van de commissie, Hall Badio, verblijft om medische redenen al sinds september 1999 in het buitenland.

De commissie blijft passief, gehinderd door een gebrek aan gekwalificeerd personeel, een ontoereikend budget en een gebrekkig mandaat⁹¹.

Binnen het ministerie van Justitie bestaat een coördinerende afdeling die zich bezighoudt met mensenrechten. De regering heeft plannen om deze afdeling tot het niveau van een ministerie op te waarderen.

Liberia heeft, zoals het in haar eerste rapportage in maart 2001 aan het comité van toezicht van het Verdrag voor de Rechten van het Kind had toegezegd⁹², een nieuw ministerie in het leven geroepen, het *Ministry for Gender and Development*, dat zich ten principale bezighoudt met aangelegenheden betreffende vrouwen en kinderen. Een vrouw, Musuleng Cooper, is benoemd tot minister⁹³. Tot op heden is niets concreets gebleken van een bijdrage van dit ministerie aan de mensenrechten in Liberia.

3.2.2 Nationaal niet-gouvernementeel

In Liberia zijn vele organisaties actief op het gebied van mensenrechten en democratisering. Hoewel veel van deze NGO's zeer betrokken en van goede wil zijn, is hun effectiviteit beperkt door de sterke versnippering en door de toenemend harde onderdrukking door de regering Taylor. In juli werd de directeur van de NGO *Liberia Prisons Watch*, Dixon Gbalh, gearresteerd en geslagen voor het naar verluidt verspreiden van onjuiste informatie. Na zijn vrijlating is hij Liberia ontvlucht⁹⁴.

Op nationaal niveau zijn in ieder geval de hieronder genoemde mensenrechtenorganisaties actief. Mensenrechtenorganisaties in Liberia hebben vaak te kampen met gebrek aan fondsen, waardoor de activiteiten veelal op een laag pitje staan.

⁹¹ Human Rights Watch World Report 2003 Liberia

⁹² Zie hierover ook paragraaf 3.1.1 van dit Ambtsbericht

⁹³ UNICEF Liberia Situation Report, October 2002; en World Conference on Women and Sport, 2002; en allaboutliberia.com 15 april 2002

⁹⁴ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

Het *National Human Rights Center* is een overkoepelende mensenrechtenorganisatie in Liberia, waarin negen Liberiaanse mensenrechtenorganisaties zijn verenigd. De organisatie stelt regelmatig en publiekelijk de mensenrechtensituatie in Liberia aan de kaak⁹⁵. Zo heeft de organisatie in november 2002 opgeroepen om een onafhankelijke enquêtecommissie op te stellen, die zich zou moeten buigen over de daders van de mensenrechtenschendingen, die door hen gedurende de acht jaar burgeroorlog zijn gepleegd⁹⁶.

De *Liberia Democracy Watch* is een mensenrechtenorganisatie die laatstelijk kritiek heeft geuit op het opnieuw invoeren van een verplicht uitreisvisum op 18 februari 2003⁹⁷.

De *Catholic Justice and Peace Commission* (JPC) is in november 1991 opgericht als organisatie binnen de *Catholic Church of Liberia* die zich inzet voor mensenrechten en vrede in Liberia. Leden van de commissie geven onderwijs op scholen en in kerken over mensenrechten, verzorgen een rechtshulpprogramma, bezoeken gevangenen, registreren mensenrechtenschendingen, en staan in contact met de rebellenleiders om de gruweldaden die zij plegen aan de orde te stellen. In het jaarrapport 2002 van de JPC wordt verslag gedaan van de politieke, economische, veiligheids-, militaire, juridische en mensenrechtensituatie in het land⁹⁸.

De *National Women's Commission of Liberia* (NAWOCOL) is een overkoepelende organisatie, waarin 58 Liberiaanse vrouwenorganisaties zijn vertegenwoordigd. De organisatie is in 1991, na de eerste oorlogsgolf, opgericht. Eén van de doelstellingen van de organisatie is de belangen van vrouwen te verdedigen⁹⁹. De organisatie is niet-politiek, niet-gouvernementeel en niet partijgebonden.

My Sister's Place is een organisatie die wordt beheerd door de *National Women's Commission of Liberia* (NAWOCOL) en werd gefinancierd door UNICEF en *Dutch Inter-church Aid* (DIA), die echter hun financiële bijdrage aan de organisatie hebben stopgezet. De organisatie helpt vrouwen die slachtoffer zijn

⁹⁵ allAfrica.com, 6 november 2002, "Aloysius Toe escorted to the police headquarters, charged with treason"

⁹⁶ allAfrica.com, The News, 19 november 2002 "Human Rights Center Wants Massacres Investigated"

⁹⁷ allAfrica.com, 3 maart 2003. Zie verder onder 3.3.4

⁹⁸ Jaarrapport Justice and Peace Commission 2002; en: University of Minnesota, Human Rights Library "The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia"

⁹⁹ World YWCA: www.worldywca.org/common_concern/sept2000/LibForgiving.html

geweest van seksueel geweld¹⁰⁰. De organisatie heeft een project, genaamd ‘*Abused Women and Girls Project*’ (AWAG) in vier *counties* uitgevoerd, te weten Montserrado, Bassa, Bomi en Cape Mount. De activiteiten van de organisatie zijn overgenomen door *NAWOCOL*, wiens directeur tevens de directeur van *My Sister’s Place* is.

Sinds de aanval in november 2000 door ‘ex-strijders’, waarbij het kantoor van het *Center for Democratic Empowerment* (CEDE) werd vernield en de drijvende krachten achter het Center, Dr. Amos Sawyer en Conmany Wesseh, in het ziekenhuis belandden¹⁰¹, werkt de organisatie tegenwoordig vanuit Abidjan¹⁰².

De *Association of Human Rights Promoters* (ASHURIP) werd door een voormalig regeringsfunctionaris van Doe, Jesse Karnley, in 1991 opgericht. Het belangrijkste doel is onderricht in mensenrechten. De ASHURIP telt ongeveer 300 leden¹⁰³.

Het *Center for Law and Human Rights Education* werd in 1992 opgericht en richt zich voornamelijk op mensenrechtenbijstand en rechtshulp¹⁰⁴.

Het eerste doel dat het *Liberia Human Rights Chapter* bij haar oprichting in 1991 had, was de publicatie van een mensenrechtenkrant, genaamd *Humanitas*. Door gebrek aan fondsen werd het werk gedaan door vrijwilligers. Momenteel is de organisatie weinig actief¹⁰⁵.

Liberia Watch for Human Rights is door gebrek aan fondsen niet langer actief¹⁰⁶.

Het *Liberia Democracy Resource Center* wordt financieel gesteund door de Nederlandse overheid.

¹⁰⁰ University of Minnesota, Human Rights Library “The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia”

¹⁰¹ Algemeen Ambtsbericht Liberia, juli 2002, sub 3.2

¹⁰² allAfrica.com ‘Key opposition figures stay away from Monrovia Reconciliation Meeting’ 25 augustus 2002

¹⁰³ University of Minnesota, Human Rights Library “The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia”

¹⁰⁴ University of Minnesota, Human Rights Library “The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia”

¹⁰⁵ University of Minnesota, Human Rights Library “The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia”

¹⁰⁶ University of Minnesota, Human Rights Library “The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia”

3.2.3 Internationaal

De EU heeft in het kader van de artikelen 96 en 97 van het Verdrag van Cotonou de mensenrechtensituatie in Liberia aan de orde gesteld tijdens een ontmoeting tussen een EU-delegatie en een delegatie van de Liberiaanse regering op 6 december 2002 in Monrovia.

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties heeft op 17 september 2002 een nieuwe vertegenwoordiger benoemd voor de *United Nations Peace Building Office in Liberia* (UNOL), Abou Moussa. Moussa was voor zijn benoeming in Liberia regiodirecteur van de UNHCR in buurland Ivoorkust. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties heeft tevens aanbevolen om het mandaat van de UNOL met één jaar te verlengen tot 31 december 2003. De UNOL heeft zowel de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties als de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties geïnformeerd over de situatie in Liberia. UNOL blijft een rol spelen in Liberia bij de nationale verzoeningspogingen tussen rebelligroepen en de regering en het helpt bij de bevordering van het respect voor de mensenrechten en het recht¹⁰⁷.

Van 16 tot 21 december 2002 heeft de onafhankelijke expert die door de VN-Mensenrechtencommissie is aangewezen, Liberia bezocht. De onafhankelijke expert heeft zorg geuit over de mensenrechtenschendingen door leger en politie en heeft het inzetten van kindsoldaten door beide troepen in het Liberiaanse conflict veroordeeld¹⁰⁸.

Toezicht op de mensenrechten vindt ook plaats in het kader van de periodieke rapportage in verband met het aan Liberia opgelegde VN-embargo¹⁰⁹. De VN hebben aangegeven dat voor de rapportage gebruikte bronnen het slachtoffer zijn geworden van *severe beatings* en andere onmenselijke behandeling¹¹⁰.

Internationaal - NGO's

Amnesty International volgt de mensenrechtensituatie in Liberia en rapporteert hierover. De organisatie heeft onder meer in een rapport aanbevelingen aan de

¹⁰⁷ allaboutliberia.com en IRIN

¹⁰⁸ Report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia: S/2003/227

¹⁰⁹ Zie hierover paragraaf 2.2.3. van dit ambtsbericht.

¹¹⁰ *Report of the Panel of Experts appointed pursuant to Security Council Resolution 1408 (2002), paragraph 16, concerning Liberia*, Verenigde Naties (24 oktober 2002), blz. 16.

International Contact Group on Liberia (ICGL) gedaan met betrekking tot de mensenrechten in Liberia¹¹¹.

Hulpverleners en werknemers van internationale organisaties wordt de uitvoering van hun werk in Liberia, in het bijzonder sinds het oplaaien van de gevechten, vaak bemoeilijkt.

3.3 Naleving en schendingen

Mensenrechtenschendingen in Liberia vormen nog immer reden tot zorg. De mensenrechten worden in Liberia met name geschonden in het kader van de burgeroorlog.

Zo vinden schendingen van mensenrechten en schendingen van internationaal humanitair- en oorlogsrecht plaats in het kader van de burgeroorlog tussen de regering en de rebellen van de LURD, waarvan burgers willekeurig slachtoffer worden.

Zowel de LURD als de regeringstroepen maken zich schuldig aan gruweldaden. In juli 2002 heeft President Taylor naar aanleiding van de frequente mensenrechtenschendingen die door leger en politie werden begaan, gedreigd dat leden van leger en politie zullen worden behandeld als dissidenten als ze betrapt worden op het lastigvallen van burgers¹¹². Nadat op 19 juni 2002 een ATU officier en enkele leden van de presidentiële garde het vuur hadden geopend op een taxi in Monrovia, waarbij een kind van zes jaar gedood werd en zijn moeder en de chauffeur zwaar gewond raakten, heeft president Taylor opdracht gegeven voor een onderzoek, dat aan het einde van 2002 evenwel nog niet was afgerond¹¹³. De leiders van de LURD hebben pogingen ondernomen om de strijders er toe te brengen de mensenrechten van de burgers te respecteren. Maar sinds de gevechten tussen regering en LURD weer oplaaien, zijn rapporten over schendingen weer toegenomen¹¹⁴.

Beide kanten voeren buitengerechtigde executies uit, vermoorden, martelen en mishandelen ongewapende burgers. Persoonlijke bezittingen worden geplunderd. Meisjes en vrouwen worden verkracht. Burgers worden ontvoerd voor dwangarbeid, manschappen worden geronseld voor de gewapende strijd en beide

¹¹¹ Amnesty International, AFR34/020/2002, 1 oktober 2002; Brief Amnesty International Nederland aan Minister Nawijn van 27 januari 2003; *Liberia: Recommendations to the International Contact Group on Liberia*: Amnesty International, AFR34/005/2003, d.d. 20 februari 2003

¹¹² The Evidence, 19 – 25 juli 2002

¹¹³ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

¹¹⁴ Amnesty International, *Liberia Recommendations to the International Contact Group on Liberia*, New York, 28 February 2003

partijen zetten kindsoldaten in¹¹⁵. Deze mensenrechtenschendingen gaan gepaard met grote willekeur. Strafvervolgning voor deze wandaden vindt vrijwel niet plaats¹¹⁶.

Bovendien wordt het land op autoritaire wijze geregeerd door de president en worden de burger- en politieke rechten van de bevolking stelselmatig geschonden. Met de recente uitbreiding van geweld en instabiliteit is sprake geweest van een toenemend hardhandige onderdrukking door de regering Taylor van de vrije pers, van mensenrechtenorganisaties en van politieke oppositie.

De noodtoestand (8 februari 2002 – 14 september 2002) heeft de mensenrechtensituatie nadelig beïnvloed. Zo werd de vrijheid van meningsuiting in deze periode door de overheid verder ingeperkt. Overigens is het effect van de noodtoestand moeilijk aanwijsbaar in de algemeen zorgelijke mensenrechtensituatie.

In de volgende paragrafen wordt op de specifieke schendingen ingegaan, waarbij opgemerkt dient te worden dat de beschikbare informatie grotendeels beperkt blijft tot het regeringsgebied (Monrovia). Waar informatie over de rest van het land beschikbaar is, staat dit expliciet vermeld.

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting wordt door de grondwet gegarandeerd maar de regering beperkt deze vrijheid in de praktijk. Dit laatste was in het bijzonder het geval tijdens de periode dat de noodtoestand van kracht was¹¹⁷. Onafhankelijke media wordt het werken soms onmogelijk gemaakt. Openbare kritiek op de president wordt niet getolereerd. Weliswaar staat het theoretisch een ieder vrij politieke overtuigingen openlijk te ventileren, maar dit recht wordt in de praktijk veelal geschonden.

In Liberia worden de media gedomineerd door het *Liberian Communication Network* (LCN), waarvan president Taylor en zijn partij de eigenaar zijn. LCN heeft een eigen televisiestation, *Kiss TV*, twee FM radiostations (*Kiss FM*, het enige radiostation met landelijk bereik) en een korte golf radiostation. Het heeft

¹¹⁵ Amnesty International, *Liberia. Recommendations to the International Contact Group on Liberia*, New York, 28 February 2003

¹¹⁶ Human Rights Watch, World Report 2003, Liberia; Amnesty International "Civilians face human rights abuses at home and across borders", AFR34/020/2002, 1 oktober 2002

¹¹⁷ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)

bovendien zijn eigen drukpers, waarop alle particuliere kranten moeten worden gedrukt, en het publiceert zelf twee kranten¹¹⁸.

Het televisiestation *Ducor Broadcasting Corporation*, dat weliswaar in particulier bezit is, wordt geassisteerd door President Taylor, en is regeringsgezind^{119,120}.

Liberian Broadcasting System (LBS), dat in handen is van de staat, heeft geen televisiestation maar wel een radiostation, *Radio Liberia*¹²¹.

Andere radiostations zijn *Radio Liberia International* (pro-regering) en *Radio Veritas*, een onafhankelijk radiostation dat wordt beheerd door het *Catholic Media Centre* in Monrovia. *Radio France Internationale* wordt lokaal uitgezonden in Monrovia.

Persvrijheid

In de verslagperiode werden meerdere kranten uitgegeven, zowel regeringsgezinde kranten als kranten die zich kritisch uitlaten ten opzichte van de regering en zowel kranten die worden uitgegeven door de staat als onafhankelijke kranten¹²². De regering tolereert schoorvoetend enige mate van persvrijheid¹²³. De *Press Union of Liberia*, een onafhankelijke vereniging van journalisten, heeft een vergunning bemachtigd om onafhankelijke persactiviteiten te starten. Interne problemen hebben de werkelijke start van de activiteiten echter vooralsnog belet¹²⁴. Over het algemeen uitten onafhankelijke journalisten zich onomwonden en zelfs provocerend¹²⁵.

Hassan Bility¹²⁶, hoofdredacteur van de krant *The Analyst* en tevens mensenrechtenactivist, en Mohammad Kamara en Ansumana Kamara werden op 24 juni 2002 gearresteerd, nadat het kantoor van *The Analyst* al twee keer door de overheid was gesloten als gevolg van geuite kritiek jegens de overheid. Volgens

¹¹⁸ BBC News Country profile Liberia d.d. 29 april 2003
¹¹⁹ BBC News Country profile Liberia d.d. 29 april 2003
¹²⁰ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)
¹²¹ BBC News Country profile Liberia d.d. 29 april 2003
¹²² U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)
¹²³ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)
¹²⁴ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)
¹²⁵ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (section 2.a)
¹²⁶ Bility behoort tot de Mandingo

een verklaring van de minister van Informatie, Reginald Goodridge, werden zij gearresteerd, omdat zij er van verdacht werden voor een terroristische cel van de LURD in Monrovia werkzaam te zijn. Bility werd onder internationale druk op 7 december 2002 vrijgelaten en naar de Verenigde Staten van Amerika gebracht, waar hij in ballingschap is¹²⁷.

Andere mensenrechtenactivisten, als Sheikh Sackor, uitvoerend directeur van *Humanist Watch*, en Aloysius Toe, Secretaris-Generaal van de *Liberia Coalition of Human Rights Defenders*¹²⁸, worden nog steeds zonder proces vastgehouden¹²⁹. In oktober 2002 werden Blamoh Sieh, directeur van het *National Human Rights Center* en drie stafleden van het *Center for the Protection of Human Rights* door de politie gearresteerd. Nadat ze waren verhoord, werden ze vrijgelaten.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet (artikel 17) garandeert de vrijheid van vereniging en vergadering. Met het opheffen van de noodtoestand op 14 september 2002 heeft president Taylor, vooruitlopend op de presidentsverkiezingen van oktober 2003, tevens het verbod op politieke bijeenkomsten dat hij eind april 2002 afkondigde, opgeheven¹³⁰. Voor demonstraties moet echter nog altijd vooraf vergunning worden aangevraagd¹³¹.

Er zijn weliswaar vele politieke partijen in Liberia aanwezig, maar de oppositieleiders verblijven bijna allen in het buitenland¹³². Bovendien wordt het functioneren van de oppositie door president Taylor zeer moeilijk gemaakt.

Leden van oppositiegroepen en mensenrechtenactivisten worden geïntimideerd en zonder enig proces gearresteerd en gevangengenomen. Hierbij is niet uit te sluiten dat zij het slachtoffer worden van foltering of mishandeling¹³³.

Er zijn in Liberia ongeveer achttien politieke partijen, waarvan er zeven actief zijn: *Unity Party* van de in Ivoorkust woonachtige Ellen-Johnson Sirleaf, *Liberia Unification Party* van Charles Brumskine, waarin voornamelijk mensen van Kpelle afkomst vertegenwoordigd zijn, *New Deal Movement* van George Kieh, *Liberian People's Party* van Togba-Nah Tipoteh, de *Liberia Action Party* van

¹²⁷ BBC News, 11 februari 2003

¹²⁸ zie hierover ook paragraaf 3.3.2 van dit ambtsbericht

¹²⁹ Amnesty International, AFR 34/032/2002 d.d. 9 december 2002

¹³⁰ ReliefWeb, 14 september 2002

¹³¹ VN Veiligheidsraad, *Report of the Secretary-General on the situation in Liberia, pursuant to the letter dated 29 november 2002 (S/2002/1305) from the President of the Security Council* (27 februari 2003), blz. 2.

¹³² Zie hierover ook paragraaf 2.2.2 van dit ambtsbericht

¹³³ Zie hierover ook paragraaf 3.3.7 van dit ambtsbericht

Cletus Wotorson, de *United People's Party* van Baccus Matthews, en de huidige regeringspartij, de *National Patriotic Party* van president Charles Taylor¹³⁴.

Sheikh Sackor van de *Humanist Watch*¹³⁵ en Aloysius Toe, Secretaris-Generaal van de *Liberia Coalition of Human Rights Defenders* en vooraanstaand lid van de *National Human Rights Center*¹³⁶ worden vastgehouden om hun kritische uitspraken jegens de regering en hun publieke afkeuring van de mensenrechtensituatie in het land¹³⁷. Aloysius Toe werd op 4 november 2002 gearresteerd en vastgezet. Toe werd op 18 december 2002 beschuldigd van landverraad, hetgeen gebaseerd zou zijn op een LURD-document, dat bij hem thuis zou zijn gevonden. Volgens de Liberiaanse grondwet is landverraad een halsmisdrijf.

Tijdens een bijeenkomst, die was georganiseerd door een oppositiepartij *New Deal Movement*, in Felela, Bong County, werd een lid van deze oppositiepartij doodgeschoten door een burgerwacht¹³⁸.

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

In Liberia wonen christenen, moslims en aanhangers van traditionele godsdiensten¹³⁹. Er zijn tevens buitenlandse zendingsgroepen aanwezig, waaronder Baptisten, Rooms-katholieken en Jehova Getuigen.

De grondwet (artikel 14) garandeert de vrijheid van godsdienst. Elke godsdienstige gezindte is voor de wet gelijk. In de Liberiaanse maatschappij is men wettelijk vrij om een godsdienst te belijden. Liberia kent het principe van gescheiden staat en kerk en heeft daarom geen staatsgodsdienst. De regering respecteert het recht van vrijheid van godsdienst in de praktijk.

Alle organisaties, ook religieuze groeperingen, moeten geregistreerd zijn bij de overheid en het doel van hun organisatie vastleggen. Traditionele inheemse godsdienstgroeperingen zijn echter gevrijwaard van deze plicht. Registratie is routinematig en er zijn geen gevallen bekend dat het registratieproces moeizaam of discriminerend verloopt¹⁴⁰.

¹³⁴ Zie hierover ook paragraaf 2.2.2 van dit ambtsbericht

¹³⁵ een Liberiaanse NGO

¹³⁶ Amnesty International/AFR 34/002/2003 d.d. 14 februari 2003

¹³⁷ OCHA, IRIN, Amnesty International

¹³⁸ National Human Rights Centre of Liberia

¹³⁹ Zie hierover paragraaf 2.1.1. van dit ambtsbericht.

¹⁴⁰ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

De wet verbiedt religieuze discriminatie, maar moslimleiders klagen over discriminatie. Alhoewel moslims hogere overheidsfuncties bekleden, hebben zij het gevoel gepasseerd te worden en onvoldoende mogelijkheden tot ontplooiing te hebben. Met name in de steden komt dit voor en is sprake van discriminatie, maar deze lijkt eerder gebaseerd te zijn op etnisch-politieke gronden dan op religieuze gronden¹⁴¹. Er zijn geen gevallen bekend van aanhoudingen en gevangennemingen op grond van godsdienstige overtuiging¹⁴².

3.3.4 Bewegingsvrijheid

Volgens artikel 13 (b) van de Liberiaanse grondwet heeft iedere Liberiaanse burger het recht om zonder voorafgaande voorwaarden Liberia binnen te komen en te verlaten op elk gewenst moment.

Binnenslands

Door de gevechten die sinds begin februari 2003 in grote delen van Liberia weer opgelaaid zijn, wordt de bewegingsvrijheid van de burgers ernstig beperkt. Velen die de relatief onveilige gebieden willen ontvluchten, zijn niet meer in staat veilig de omgeving van Monrovia te bereiken doordat zij op hun vlucht geteisterd worden door rebellen dan wel regeringstroepen (zoals door mishandeling, verkrachting en gedwongen rekrutering). Er is dan ook een nieuwe stroom vluchtelingen richting Sierra Leone op gang gekomen¹⁴³. Het is onveilig om vanuit de hoofdstad, die in regeringshanden is, te reizen naar gebieden die door de LURD worden gecontroleerd. In het westen van Liberia worden naar verluidt burgers die proberen te vluchten naar Guinee, in ieder geval sinds mei 2002 stelselmatig tegengehouden door de LURD, die de grens met Guinee onder controle heeft^{144, 145}.

Internationaal

Op 18 februari 2003 heeft de regering opnieuw een visumvereiste in het leven geroepen. Een ieder die het land wil verlaten, Liberiaan of niet-Liberiaan, moet een uitreisvisum aanvragen alvorens het land te mogen verlaten. Volgens het Immigratie- en Naturalisatiebureau¹⁴⁶ is deze maatregel noodzakelijk om een compleet overzicht te hebben van degenen die het land verlaten. De Liberiaanse

¹⁴¹ Zie over de Mandingo paragraaf 3.4.2 van dit ambtsbericht

¹⁴² U.S. Department of State: International Religious Freedom Report 2002, Liberia, oktober 2002

¹⁴³ UN News Service, 7 februari 2003; UN News Service, 18 februari 2003

¹⁴⁴ Human Rights Watch, *Liberian Refugees in Guinee: Refoulement, Militarization of Camps, and other Protection Concerns*, November 2002, p. 11

¹⁴⁵ zie hierover ook paragraaf 4.1 van dit ambtsbericht

¹⁴⁶ Bureau of Immigration and Naturalization

mensenrechtenorganisatie *Justice and Peace Commission* (JPC)¹⁴⁷ heeft deze maatregel veroordeeld, omdat zij in strijd is met het genoemde artikel 13 (b) van de grondwet en een schending van de bewegingsvrijheid inhoudt¹⁴⁸.

Een oppositiekandidaat, Charles W. Brumskine van de *Liberia Unification Party* (LUP), is een uitreisvisum geweigerd toen hij dit op 21 februari 2003 aanvroeg¹⁴⁹. Naar verluidt had Brumskine een Liberiaans paspoort overgelegd dat door de Liberiaanse Ambassade in de Verenigde Staten in 1997 was afgegeven. In zijn paspoort staat vermeld dat Brumskine parlementslid is, hetgeen volgens de regering Taylor een onjuiste voorstelling van Brumskine's positie is. Om die reden kon aan Brumskine geen uitreisvisum onder deze titel worden verleend¹⁵⁰. In een persconferentie op 26 februari 2003 heeft de Liberiaanse minister van Justitie verklaard dat aan Brumskine een uitreisvisum zal worden gegeven indien hij een juist paspoort overlegt, waarin zijn huidige en juiste status staan vermeld¹⁵¹.

Sinds het begin van het bewind van president Taylor is het verplichte uitreisvisum thans reeds voor de derde maal ingesteld. De eerste maal dat een uitreisvisum verplicht werd gesteld, was in december 1997¹⁵², en het werd vervolgens in juni 1998 weer afgeschaft¹⁵³. Nadat het voor de tweede maal gelijktijdig met het uitroepen van de noodtoestand in februari 2002 werd ingesteld¹⁵⁴, werd dit, na wijdverspreide veroordeling door lokale mensenrechtenorganisaties, enige tijd daarna weer opgeheven¹⁵⁵.

De Liberiaanse vluchtelingen uit Ivoorkust wordt het soms onmogelijk gemaakt om terug te keren naar Liberia¹⁵⁶.

De Veiligheidsraadresolutie 1343 van 7 maart 2001 werd tot 6 mei 2003 verlengd en is derhalve nog steeds van kracht. Dit betekent dat aan belangrijke leden van de Liberiaanse regering, de krijgsmacht en hun partners buitenlandse reisrestricties zijn opgelegd.

Voor de Frans-Afrikaanse top, die in februari 2003 in Parijs werd gehouden, was President Taylor uitgenodigd. President Taylor heeft zijn bezoek aan Parijs afgezegd. Volgens de Liberiaanse regering vloeide Taylor's afzegging voort uit

¹⁴⁷ zie hierover ook paragraaf 3.2 van dit ambtsbericht

¹⁴⁸ IRIN, 26 februari 2003

¹⁴⁹ IRIN, 26 februari 2003

¹⁵⁰ The News, Monrovia, 27 februari 2003

¹⁵¹ allAfrica.com, The News, 27 februari 2003

¹⁵² US State Department, Human Rights Report, Liberia 1997

¹⁵³ US State Department, Human Rights Practices Report, Liberia 1998

¹⁵⁴ IRIN, 15 februari 2002

¹⁵⁵ IRIN, 26 februari 2003

¹⁵⁶ zie paragraaf 4.1 van dit Ambtsbericht

bezwaren die de Amerikanen hadden geuit jegens de VN-Veilighedsraad over Taylor's participatie aan de Top in Parijs¹⁵⁷.

Identiteitskaart

In 1990 is vanwege de burgeroorlog de afgifte van identiteitskaarten gestopt. Tot op heden is die afgifte niet hervat.

Paspoort

President Taylor heeft eind februari 2003 de paspoortafdeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken, dat voorheen de verantwoordelijke autoriteit voor de afgifte van paspoorten was, gesloten, omdat Liberiaanse paspoorten aan buitenlanders op frauduleuze wijze zouden worden verkocht¹⁵⁸. Naar verluidt zou een gewoon paspoort nu US\$ 100 kosten in tegenstelling tot het vorige tarief ad US\$ 20. Op het nieuwe paspoortaanvraagformulier staat nu "*Bureau of Passports & Visas, Republic of Liberia*" en niet meer "*the ministry of Foreign Affairs*"¹⁵⁹.

Reismogelijkheden

Burgers hebben normaliter geen toegang tot de zeehavens van Liberia, die zwaar worden bewaakt. Gezien de hoge mate van corruptie in Liberia is echter niet uit te sluiten dat men er door omkoping in slaagt aan boord van een uitvarend schip te geraken.

3.3.5 Rechtsgang

De grondwet stipuleert een onafhankelijke rechterlijke macht. De rechtspraak is gebaseerd zowel op de Amerikaanse *common law* principes als op ongeschreven gewoonterecht. Volgens de grondwet heeft de verdachte het recht op een eerlijk proces, maar dit recht wordt, in het bijzonder op het platteland, geschonden. In de praktijk is de rechterlijke macht onderworpen aan politieke, sociale en financiële druk, waardoor een eerlijke rechtsgang niet gegarandeerd is¹⁶⁰.

Gezien de voortdurende straffeloosheid en de nog steeds gebrekkige juridische structuren in Liberia zijn slachtoffers van mensenrechtenschendingen beperkt in hun mogelijkheden hiervan aangifte te doen en kunnen zij niet in alle gevallen de bescherming inroepen van de autoriteiten¹⁶¹.

¹⁵⁷ Africa News, 20 februari 2003; Agence France Presse, 20 februari 2003

¹⁵⁸ The News, Monrovia, 27 februari 2003

¹⁵⁹ The News, Monrovia, 27 februari 2003

¹⁶⁰ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

¹⁶¹ Amnesty International, 25 januari 2002

Volgens de grondwet mag een burger, anders dan leden van de strijdkrachten, niet worden berecht voor een militaire rechtbank. Sheikh Sackor, een mensenrechtenactivist, zal echter berecht worden door een militaire rechtbank¹⁶².

3.3.6 Arrestaties en detenties

Willekeurige aanhoudingen en detenties zijn niet ongewoon in Liberia. Dit gebeurt veelal omdat de Liberiaanse overheid mensen ervan verdenkt banden te hebben met de LURD. Met name journalisten, leden van oppositiepartijen en mensenrechtenactivisten lopen het risico onrechtmatig te worden gearresteerd en gedetineerd. Veelal zullen dergelijke –kortdurende – detenties niet worden geregistreerd. Volgens de wet moet aan iemand die wordt gearresteerd binnen twee dagen bekend worden gemaakt waarvan hij wordt verdacht, maar in de praktijk worden deze regels veelvuldig geschonden en worden degenen die gearresteerd worden langer dan 48 uur vastgehouden zonder telastlegging.

Alhoewel de noodtoestand door president Taylor is opgeheven en journalist en mensenrechtenactivist Hassan Bility is vrijgelaten, worden anderen vaak zonder proces, nog vastgehouden op verdenking van verraad en banden met de LURD.

De Secretaris-Generaal van de *Inter Religious Council of Liberia*, David Kiazolu, en zijn assistent, dominee Christopher Toe, werden op 28 december 2002 gearresteerd door de Liberiaanse overheid op verdenking van het meewerken met de LURD. Hun advocaten eisten hun vrijlating op grond van het feit dat zij langer dan 48 uur werden vastgehouden zonder telastlegging. Nadat zij werden vrijgelaten, werden zij enkele minuten later weer opgepakt op verdenking van verraad¹⁶³.

Op 11 december 2002 werden enkele leden van oppositiepartijen, Byron Brown, lokale voorzitter van de *Liberian Unification Party* (LUP), George Gayeboeh en Emma Morris van de lokale *New Deal Movement* in Buchanan, Grand Bassa County, gearresteerd op grond van ‘veiligheidsrisico’s’¹⁶⁴.

3.3.7 Mishandeling en foltering

Zowel soldaten van het regeringsleger als leden van de LURD zijn verantwoordelijk voor moorden, foltering en verkrachtingen. De *Justice and Peace Commission* meldt in haar jaarrapport 2003 dat foltering van individuen, die verdacht worden van negatieve uitspraken over de regering, gemeengoed lijkt te worden in de Liberiaanse samenleving.

¹⁶² Amnesty International, AFR 34/032/2002 d.d. 9 december 2002

¹⁶³ IRIN, 10 januari 2003

¹⁶⁴ Justice and Peace Commission, Jaarrapport 2002

Throble Suah, een journalist van het dagblad *The Inquirer*, werd zonder aanleiding door vijf leden van de veiligheidsdienst *Anti Terrorist Unit* (ATU) dusdanig toegetakeld dat hij in coma raakte, blind en bijna verlamd is. Na drie dagen in een ziekenhuis in Monrovia gelegen te hebben, werd hij begin januari 2003 met hulp van de *Press Union of Liberia* en het *Committee to Support Journalists*, een organisatie die in New York is gevestigd, naar de Ghanese hoofdstad gevlogen¹⁶⁵.

Ook Hasan Bility is tijdens zijn detentie mishandeld. Hij vertelde in een interview vanuit de Verenigde Staten over de mishandelingen die hij moest ondergaan tijdens zijn detentie in de *Klay* gevangenis¹⁶⁶.

3.3.8 Verdwijningen

Regelmatig wordt melding gemaakt van personen die verdwijnen. Met name regeringstroepen worden hiervoor verantwoordelijk gehouden. Human Rights Watch geeft een aantal ooggetuigenverslagen weer, blijkens welke burgers worden ontvoerd door regeringstroepen en vervolgens nooit meer worden teruggevonden. De genoemde gevallen hebben zich alle voorgedaan in de gebieden waar strijd wordt geleverd met de LURD. Slachtoffer worden zowel mannen, vrouwen als kinderen¹⁶⁷.

Op 14 september 2002 werd een rechtenstudent, Manasuah Kollison, opgepakt en zonder telastlegging vastgehouden op het hoofdkantoor van het *National Bureau of Investigation* (NBI). Het is niet bekend waar Kollison zich bevindt en over zijn toestand is niets bekend¹⁶⁸.

3.3.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Buitengerechtelijke executies en moorden komen in Liberia regelmatig voor. Zowel regeringstroepen als de LURD maken zich hieraan schuldig¹⁶⁹. Er lijkt een toename in buitengerechtelijke executies waarneembaar sinds het opnieuw opklaaien van de gevechten tussen regeringstroepen en LURD in Lofa county en Gbarpolu county. De daders van deze misdrijven zijn aangehouden noch veroordeeld¹⁷⁰.

¹⁶⁵ IRIN, 26 februari 2003

¹⁶⁶ BBC News, 11 februari 2003

¹⁶⁷ Human Rights Watch, *Liberia: New Accounts Detail Abuses. Accounts from victims and witnesses to Human Rights Watch*, March 2003

¹⁶⁸ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

¹⁶⁹ zie hierover ook paragraaf 3.4.3 van dit ambtsbericht

¹⁷⁰ U.S. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

In 2002 zijn door de *Justice and Peace Commission* meerdere buitengerechtelijke executies en moorden gerapporteerd. Op 29 november 2002 heeft een soldaat van het Vijfde Infanterie Bataljon zonder aanleiding een 32-jarige boer van de Mano stam doodgeschoten. Luitenant Francis Sumo van de *AFL* werd op het ministerie van Defensie neergestoken, omdat hij beschuldigd werd van *Absence Without Leave*¹⁷¹.

Burgers die probeerden te vluchten uit Bomi County zijn door regeringstroepen geëxecuteerd. In januari 2003 hebben regeringstroepen (“*government-allied militia*”) jongens en meisjes gedwongen gerekruteerd om te vechten. Degenen die weigerden, werden standrechtelijk geëxecuteerd. Op 4 februari 2003 werden in Gbodueh, Montserrado County, 11 burgers die de gevechten probeerden te ontvluchten, door regeringstroepen gedood, nadat zij hadden geweigerd om zich aan te sluiten bij de gevechten of omdat ze weigerden wapens te dragen. Op 5 februari 2003 werden twee jonge mannen door regeringstroepen (“*government-allied militia*”) gedood, nadat zij geweigerd hadden om voor hen te gaan vechten¹⁷².

Ooggetuigen hebben verklaard dat regeringstroepen in juni 2002 in Kolahun District enkele tientallen burgers in hun huizen hebben opgesloten waarna de regeringstroepen de huizen in brand staken¹⁷³. Regeringstroepen hebben in juli 2002 en in augustus 2002 in Kolahun town, Kiatahun village, Gbaohun village, Hasagulowain village en Masambolahun village, alle gelegen in Kolahun district, enkele tientallen burgers zonder aanleiding gedood¹⁷⁴.

Kolonel Fitzgerald, senior verkeersofficier bij de politie, zou in december 2002 naar verluidt zijn gedood door Chuckie Taylor, de zoon van de president, omdat Fitzgerald een aanhanger zou zijn van oppositiekandidate Ellen Johnson Sirleaf¹⁷⁵.

Een Noorse medewerker van de *Adventist Development and Relief Agency* (ADRA-Norway), Kaare Lund, de Liberiaan Emmanuel Sharpolu, directeur van ADRA-Liberia, en hun chauffeur werden sinds 27 februari 2003 vermist. Hun auto

¹⁷¹ Vergelijk Liberiaans dagblad The News, 16 februari 2003. Zie hierover ook paragraaf 3.4.3 van dit ambtsbericht

¹⁷² Amnesty International, AFR/34/005/2003. Zie hierover ook paragraaf 3.4.3 van dit ambtsbericht

¹⁷³ Human Rights Watch, Liberia: New Accounts Detail Abuses. Accounts from Victims and Witnesses to Human Rights Watch, March 2003

¹⁷⁴ Human Rights Watch, Liberia: New Accounts Detail Abuses. Accounts from Victims and Witnesses to Human Rights Watch, March 2003

¹⁷⁵ The Inquirer, 18 december 2002

is in Toe Town¹⁷⁶ gevonden, met daarnaast verbrande lichamen die niet konden worden geïdentificeerd¹⁷⁷. Begin maart 2003 is bevestigd dat de twee Liberianen dood zijn. Op 8 maart 2003 meldde *The Norway Post* dat ook de Noorse medewerker dood is. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties heeft bij de Liberiaanse autoriteiten aangedrongen op een onderzoek.

3.3.10 Doodstraf

De Liberiaanse wetgeving kent de doodstraf¹⁷⁸. Volgens het Wetboek van Strafvordering wordt iemand die schuldig is bevonden aan het begaan van landverraad¹⁷⁹, veroordeeld tot de doodstraf¹⁸⁰. Onder de Liberiaanse wet is de sanctie voor moord de doodstraf (ophanging)¹⁸¹. Over de daadwerkelijke uitvoering van de doodstraf zijn geen gegevens voorhanden.

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Meisjes en vrouwen

Maatschappelijke positie van vrouwen

In de grondwet is de positie van mannen en vrouwen gelijk. Echter, in de praktijk hebben vrouwen te kampen met een achterstand in hun sociaal-economische positie. Slechts 11% van het aantal zetels van de nationale wetgevende macht wordt bekleed door vrouwen¹⁸².

Seksueel geweld tegen vrouwen

Seksueel geweld tegen vrouwen komt voor in Liberia. Geweld in huiselijke kring tegen vrouwen komt bijzonder veel voor, maar wordt door regering, rechtbanken en media niet als een serieus probleem beschouwd. Enkele NGO's¹⁸³ in Monrovia en Buchanan bleven zich inzetten om slachtoffers te helpen en om hen beter bewust te maken van hun rechten¹⁸⁴.

¹⁷⁶ Toe Town is een grensplaats in Oost-Liberia, waar Liberiaanse rebellen betrokken zijn bij gevechten zowel in Liberia als in buurland Ivoorkust

¹⁷⁷ Reuters, 6 maart 2003

¹⁷⁸ Amnesty International.nl, Doodstraf - landenoverzicht

¹⁷⁹ zie ook paragraaf 3.3.2 van dit ambtsbericht

¹⁸⁰ Criminal Procedure Law, Liberia, January 1969

¹⁸¹ AllAfrica, 4 oktober 2002 "Gongloe breaks silence on his detention and human rights in Liberia"

¹⁸² Executive Board of the United Nations Development Programme en the United Nations Population Fund

¹⁸³ Zie hierover ook paragraaf 3.2.2 van dit ambtsbericht

¹⁸⁴ US Department of State, Human Rights Practices 2002 - Liberia

Volgens het Wetboek van Strafrecht is de maximale straf voor iemand die schuldig wordt bevonden aan verkrachting tien jaar gevangenisstraf. De daders van verkrachtingen worden in Liberia echter niet of nauwelijks vervolgd. In augustus 2002 maakte President Taylor bekend dat regeringsmilitairen die zich aan het front schuldig maken aan verkrachting zouden worden geëxecuteerd, doch er zijn geen meldingen geweest dat dit ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

Vrouwen en meisjes die de gevechten ontvluchten, lopen grote kans onderweg ontvoerd en verkracht te worden. Ook kunnen zij gedwongen worden om seksuele diensten te verrichten voor regeringstroepen en de LURD¹⁸⁵. Verkrachtingen en andere (lichamelijke) mishandelingen tegen jonge meisjes en vrouwen vinden door zowel de overheidstroepen als de LURD op grote schaal plaats¹⁸⁶. Seksueel geweld komt in Monrovia in veel mindere mate dan elders in het land voor. De *Association of Female Lawyers of Liberia* en de *Liberian Women Initiative* houden beide de mensenrechtenschendingen nauw in de gaten, in het bijzonder in Monrovia. Bovendien zijn er in Monrovia veel kritische mensenrechtenorganisaties die dergelijke misdrijven hard veroordelen.

Op 20 juni 2002 zijn vijf verpleegsters, werkzaam voor de NGO *Merçi*, door LURD ontvoerd en vervolgens gedurende drie maanden lichamelijk en geestelijk mishandeld¹⁸⁷.

Besnijdenis

Vrouwenbesnijdenis is niet bij de wet verboden. Vrouwenbesnijdenis (genitale verminking, *FGM*) komt vooral voor op het platteland bij de meeste etnische groepen. Toen aan de burgeroorlog in 1997 een eind kwam, was het percentage meisjes dat besneden werd volgens het *U.S. Department of State* gedaald tot 10%¹⁸⁸. Niet bekend is of de huidige oorlog in het land het plattelandleven dusdanig ontwricht dat vrouwenbesnijdenis minder zou worden uitgevoerd.

De rituelen (het betreft type II van FGM – verwijderen van de clitoris van de vrouw) worden onder slechte medische en hygiënische condities uitgevoerd. Gezien de huidige economische- en veiligheidssituatie is het onwaarschijnlijk dat een vrouw, die zich wil onttrekken aan besnijdenis, zich zonder meer kan vestigen in een andere stad of plaats in het land. De overheid biedt geen bescherming. In Liberia wordt de meest ernstige vorm, infibulatie, niet toegepast.

¹⁸⁵ Human Rights Watch – Liberian Refugees in Guinea: Refoulement, Militarization of Camps, and other Protection Concerns

¹⁸⁶ Human Rights Watch – Testimonies of Human Rights Abuses by Liberian Government Soldiers

¹⁸⁷ IRIN, 6 maart 2003

¹⁸⁸ U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2002 - Liberia

Een lokale NGO, *Human Rights Watch Women and Children*, die geen financiële middelen van de overheid ontvangt, en de *Association of Female Lawyers in Liberia* (AFELL) zetten zich beide in om FGM uit te roeien. De regering heeft in de verslagperiode geen actie ondernomen tegen FGM¹⁸⁹.

Vrouwelijke militairen en politiefunctionarissen

Vrouwen kunnen dienst nemen in leger en politie. In de praktijk zijn er zowel bij de politie als bij het leger vrouwen in dienst.

Reisdocumenten

Vrouwen die meerderjarig zijn (achttien jaar of ouder) kunnen zelfstandig, derhalve zonder tussenkomst van een mannelijk familielid of echtgenoot, een reisdocument aanvragen.

3.4.2 Etnische groepen en minderheden

Algemeen overzicht

Er zijn zestien hoofdstammen in Liberia. Deze stammen worden gegroepeerd op basis van de taal die zij spreken. De drie Liberiaanse taalgroepen zijn: de etnische groepen die Mende spreken, de sprekers van West-Atlantische talen en de etnische groepen die Kwa spreken. In de eerste groep vinden we de Mandingo, Vai, Gbandi, Kpelle, Lorma, Mende, Gio (Dan), Mando (Mah). In de tweede groep vinden we de Gola en Kissi, terwijl in de derde groep de Bassa, Dei (Dey), Grebo, Kru, Belle en Krahn te vinden zijn.

De stammen in Liberia hebben niet alleen een eigen taal, maar ook een algemeen erkend – oorspronkelijk – grondgebied en een sterk zelfbewustzijn. Daarnaast hebben zij elk bepaalde gewoonten die kenmerkend voor hen zijn. Oorspronkelijk waren de meeste etnische groepen hoofdzakelijk agrarisch gericht. De Mandingo zijn van oorsprong handelaren die voor een groot deel de islam aanhangen. De Kru, Bassa en Grebo leven voornamelijk van de opbrengsten van de visserij, de jacht en hetgeen de bossen opleveren. De meeste stammen houden zich tegenwoordig ook bezig met andere economische activiteiten.

De positie van de verschillende etnische groepen in de Liberiaanse maatschappij
De grondwet verbiedt etnische discriminatie. Alle etnische groepen hebben volgens de grondwet gelijke rechten en voorrechten. Echter, in de loop der jaren is

¹⁸⁹

er in politieke kringen rond de overheid een tendens ontstaan om personen die tot de Mandingo en Krahn behoren te brandmerken als tegenstanders van de politieke machthebbers enkel en alleen op grond van het feit dat vele leden van die groep behoren tot de LURD.

Mandingo

De Mandingo zijn een kwetsbare groep onder het Taylor-regime. Mandingo hebben te lijden onder verhoogde repressie wegens verondersteld lidmaatschap van de LURD. Deze collectieve beschuldiging is met name te wijten aan het grote aandeel dat de Mandingo hebben in de LURD. De aanhoudende gevechten in Lofa county verergeren de gespannen verhouding tussen aanhangers van de regering en de Mandingo¹⁹⁰. De Mandingo worden geconfronteerd met groeiende discriminatie, arbitraire aanhoudingen en geweld door overheid en haar aanhangers, louter op grond van hun etniciteit^{191,192}.

Gbandi

De Gbandi komen, in tegenstelling tot vele andere bevolkingsgroepen die ook in buurlanden voorkomen, alleen in Liberia voor. Onder de Gbandi zijn veel moslims. Toen tijdens de burgeroorlog begin jaren negentig van de vorige eeuw de ULIMO-K factie Lofa County veroverde, spaarden zij de Gbandi vanwege hun islamitische achtergrond.

In de huidige periode worden de Gbandi niet lastig gevallen in Monrovia, maar zij ondervinden daarentegen in Lofa County, met name in het Kolahun gebied, de thuisbasis van de Gbandi, aanvallen van de regeringstroepen. Met name vrouwen, kinderen en ouderen zijn het slachtoffer, omdat het voor hen moeilijk is te vluchten. Volgens schattingen zijn sinds eind 1999 in Kolahun tussen 300-700 doden gevallen. De mate van gruweldaden in de Gbandi dorpen is hoog, omdat deze dorpen afwisselend in handen zijn van regeringstroepen en de LURD¹⁹³. Enerzijds hebben de gruweldaden tegen de Gbandi te maken met de ligging van hun dorpen in het oorlogsgebied. Anderzijds worden de Gbandi door de regeringstroepen gezien als sympathisanten van de LURD, enkel op grond van hun islamitische achtergrond. Er is geen zichtbare steun van de Gbandi voor de LURD.

Krahn

Onder het Taylor-regime zijn de Krahn een kwetsbare groep. Sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw bestaat een vijandschap tussen Krahn en Taylor. Nog steeds vinden arbitraire arrestaties plaats van Krahn¹⁹⁴. Ook Krahn worden door Taylor beschuldigd van steun aan de LURD. De Krahn worden in

¹⁹⁰ U.N. Department of State, Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia (*section 5*)

¹⁹¹ Human Rights Watch jaarrapport 2003

¹⁹² Brief Amnesty International afdeling Nederland aan Minister Nawijn d.d. 27 januari 2003

¹⁹³ Liberia Democracy Resource Center

¹⁹⁴ Amnesty International AFR 34/020/2002, 1 oktober 2002

Monrovia door de regeringstroepen met rust gelaten, maar zij zien zich in Grand Gedeh country, waar de Krahn vandaan komen, geconfronteerd met groeiende discriminatie, arbitraire aanhoudingen en geweld door overheid en haar aanhangers, louter op grond van hun etniciteit¹⁹⁵. Sinds begin april 2003 heeft een nieuwe rebellengroep, MODEL, zich in de binnenlandse strijd gemengd. Deze groep bestaat naar verluidt voornamelijk uit Krahn¹⁹⁶. Het is nog niet bekend wat dit voor consequenties heeft voor de behandeling van de Krahn door de regering.

3.4.3 Dienstplicht en desertie

Er is geen algemene dienstplicht in Liberia. Echter, er vinden in Liberia door regering en door LURD gedwongen rekruteringen plaats van zowel kinderen als volwassenen¹⁹⁷. Ook wordt onder de terugkerende vluchtelingen gerekruteerd. Honderden Liberiaanse vluchtelingen die in Guinee een veilig onderkomen probeerden te zoeken, werden door de LURD gedwongen terug te keren naar Liberia om zich bij de LURD aan te sluiten¹⁹⁸.

Voor regeringstroepen is er sprake van desertie wanneer een militair zijn werk voor een periode van meer dan negentig dagen staakt. Hij zal dan beschuldigd worden van desertie en zijn zaak zal conform de *Uniform Code of Military Justice* (UCMJ) behandeld worden. Als hij schuldig wordt bevonden, kan hij vastgezet worden, of wordt hij uit de dienst ontslagen. Er is sprake van *Absent Without Leave* indien een militair zijn werk of post voor een periode korter dan negentig dagen zonder autorisatie heeft verlaten. Hij zal dan afhankelijk van de periode van afwezigheid enkele dagen worden gedetineerd. Ook kan zijn salaris worden ingehouden.

Conform de *Uniform Code of Military Justice* (UCMJ) zal iemand worden bestraft wanneer hij weigert om een militaire plicht uit te voeren.

In februari 2003 hebben enkele honderden deserterende militairen van de regeringstroepen een heenkomen gezocht in Sierra Leone.

Het leger beschikt over een *field manual*. Dit *field manual* bevat de bepalingen en de beperkingen, waaraan het leger onderworpen is. De inhoud hiervan is overgenomen uit de *Uniform Code of Military Justice* (UCMJ). Niet al het

¹⁹⁵ Human Rights Watch jaarrapport 2003

¹⁹⁶ Brief Amnesty International afdeling Nederland aan Minister Nawijn d.d. 11 april 2003

¹⁹⁷ Zie hierover ook paragraaf 3.3.9 van dit ambtsbericht. Over kinderen zie verderop in dit ambtsbericht.

¹⁹⁸ Human Rights Watch: Liberian Refugees in Guinea: Refoulement, Militarization of Camps, and other Protection Concerns. Zie over gedwongen rekruteringen ook paragraaf 3.3.9 van dit ambtsbericht.

legerpersoneel behoort dit *field manual* bij zich te dragen. Slechts van instructeurs en trainers wordt geëist dat zij dit te allen tijde bij zich dragen. Het andere legerpersoneel wordt geadviseerd het *manual* bij zich te dragen. Het dient als een richtsnoer voor hun houding jegens ander legerpersoneel en burgers.

Kindsoldaten

Zowel regeringstroepen als de LURD rekruteren kinderen, meisjes en jongens, die aan het front worden ingezet. In sommige gevallen gaat het om 'vrijwillige' rekrutering. Regeringstroepen proberen de kinderen te lokken uit vluchtelingenkampen door geld, eten of kleding te bieden. De gemiddelde leeftijd van een kindsoldaat in Liberia wordt geschat op 15 jaar¹⁹⁹. In het land lijkt geen mogelijkheid te bestaan om aan gedwongen rekrutering te ontluchten²⁰⁰.

In april 2002 werden elf jongens in de leeftijd van 14 tot 17 gedwongen gerekruteerd door de Liberiaanse troepen. Toen vier van de elf weigerden om te gaan vechten, werden zij geëxecuteerd²⁰¹. Op 26 januari 2003 zijn regeringstroepen het ontheemdenkamp in Gbarnga, Bong County binnengedrongen om jongens en meisjes te zoeken om de LURD-opmars terug te drijven. Eén van hen verzette zich en werd vervolgens tot twee keer toe met een mes gestoken. Op 5 februari 2003 zijn regeringstroepen het *Wilson Corner Displaced Camp* in Brewerville, Montserrado County, binnengedrongen. Daar hebben ze zes jongens, leeftijd niet bekend, gearresteerd. Eén van de jongens zag kans te ontsnappen. Het lot van de andere jongens is niet bekend. In het ontheemdenkamp in Jah Tondo, ongeveer 17 kilometer ten westen van Monrovia, hebben regeringstroepen met dwang jonge mannen ingelijfd bij het leger. Ontheemden worden vaak lastig gevallen door regeringstroepen, omdat zij door hen gezien worden als aanhangers van de LURD²⁰².

UNICEF heeft zowel de Liberiaanse regering als de LURD opgeroepen geen kinderen in te zetten als strijders. Bij UNICEF bestaat grote zorg over de situatie waarin ontheemde kinderen en vluchtelingenkinderen zich bevinden, die de oorlog in Ivoorkust zijn ontvlucht²⁰³.

3.4.4 Positie homoseksuelen

In de grondwet van Liberia worden geen bepalingen genoemd aangaande homoseksuelen. Echter in het wetboek van Strafrecht (artikel 14.72, artikel 14.73

¹⁹⁹ Liberia Democracy Resource Center

²⁰⁰ Zie hierover ook paragraaf 3.3.9 van dit ambtsbericht

²⁰¹ Amnesty International, AFR/34/020/2002, 1 oktober 2002

²⁰² Amnesty International, AFR/34/005/2003, Liberia, Contact Group must condemn violations by Government and LURD forces

²⁰³ allAfrica.com, 10 maart 2003

en artikel 14.74) worden homoseksuele handelingen ‘*deviant social acts*’ genoemd en gelijkgesteld met het begaan van een ernstig misdrijf. Artikel 14.72 bepaalt dat iemand veroordeeld kan worden voor ten hoogste tien jaar gevangenisstraf, wanneer hij/zij schuldig wordt bevonden aan het begaan van provocerende gedwongen *sodomy*²⁰⁴. Artikel 14.73 bepaalt dat iemand veroordeeld kan worden voor ten hoogste drie jaar gevangenisstraf, wanneer hij/zij schuldig wordt bevonden aan het begaan van gedwongen *sodomy*. Artikel 14.74 bepaalt dat iemand veroordeeld kan worden voor ten hoogste één jaar gevangenisstraf, wanneer hij/zij schuldig wordt bevonden aan het begaan van vrijwillige *sodomy*.

Homoseksualiteit wordt in de Liberiaanse maatschappij afgekeurd²⁰⁵. Er zijn overigens geen concrete gevallen bekend van discriminatoir gedrag jegens homoseksuelen in de Liberiaanse maatschappij.

²⁰⁴ volgens Black’s juridisch woordenboek wordt *sodomy* beschreven als “orale of anale copulatie tussen mensen, of tussen mensen en dieren”

²⁰⁵ Legal Aid Incorporated (LAI), een Liberiaanse mensenrechtenorganisatie

4 Migratieproblematiek

4.1 Ontheemden- en vluchtelingenstromen in en uit Liberia

4.1.1 Buiten Liberia

In Guinee bevinden zich circa 50.000 Liberiaanse vluchtelingen. In de grensstreek met Liberia vindt nog altijd gedwongen rekrutering door de LURD plaats, hoewel die door actie van de Guineese autoriteiten aanmerkelijk minder is geworden. UNHCR probeert Liberiaanse vluchtelingen zo snel mogelijk over te plaatsen naar vluchtelingenkampen verder landinwaarts, waar de LURD geen greep op heeft. Sinds 2001 is de UNHCR bezig de vluchtelingen in Guinee te registreren. Hiertoe is ook een nieuw model vluchtelingenkaart in gebruik genomen. De gevechten in Gbarnga van begin april 2003 zorgden voor een nieuwe stroom van circa 7.000 personen richting Guinee²⁰⁶.

In Sierra Leone bevonden zich eind 2002 meer dan 58.000 Liberiaanse vluchtelingen. Onder hen bevindt zich een groot aantal personen dat in de eerste helft van 2002, na de nieuwe gevechten in Liberia, is gearriveerd. De Sierra-Leonese overheid heeft hen allen weten onder te brengen in kampen en ervoor gezorgd dat zij ver van de grens verwijderd zijn, waar nog altijd het gevaar van infiltrerende rebellen bestaat²⁰⁷. De voedselsituatie van de Liberianen die in de eerste helft 2002 naar Sierra Leone zijn gekomen, is sinds augustus 2002 precair²⁰⁸. In maart 2003 was door gevechten in West-Liberia opnieuw sprake van vluchtelingen vanuit Liberia naar Sierra Leone.

In Ivoorkust bevonden zich eind 2002 ruim 70.000 Liberiaanse vluchtelingen. Sinds de gevechten die eind 2002 in Ivoorkust zijn uitgebroken, zijn grote aantallen terug gevlucht naar Liberia. Begin maart 2003 wachtten nog duizenden Liberianen en Ivorianen in het grensgebied met Liberia een mogelijkheid af om Liberia in te vluchten. De Liberiaanse overheid kwam eind januari 2003 naar buiten met de klacht dat Liberianen in Ivoorkust werden aangevallen en gedood²⁰⁹. In februari 2003 deelde de UNHCR mee, dat de Ivoriaanse overheid niet langer bereid is om mee te werken met het buiten de conflictgebieden onderbrengen van

²⁰⁶ UNHCR, 2 april 2003.

²⁰⁷ UNHCR Global Appeal 2003 (december 2002), blz. 140.

²⁰⁸ UN Standing Committee on Nutrition, 29 januari 2003.

²⁰⁹ Agence France-Presse, 30 januari 2003.

Liberiaanse vluchtelingen. De Ivoriaanse bevolking vereenzelvigd de Liberianen met de in het gebied aanwezige rebellengroepen, waardoor de Liberianen aldaar voortdurend het slachtoffer van discriminatie en (soms dodelijk) geweld zijn. De Ivoriaanse overheid treedt hiertegen niet adequaat op. Ook het Ivoriaanse leger maakt zich in Ivoorkust schuldig aan geweld tegen Liberiaanse vluchtelingen²¹⁰.

4.1.2 Binnen Liberia

Over het aantal binnenlands ontheemden in Liberia bestaan verschillende schattingen. Voor december 2002 was een registratie van de inwoners van de kampen gepland, die echter door tegenwerking van de autoriteiten niet kon plaatsvinden, waardoor deze onduidelijke situatie blijft voortduren. Het Rode Kruis gaat uit van circa 100.000 ontheemden, terwijl het WFP over ruim 180.000 spreekt. De UNHCR schat het aantal op 130.000²¹¹. Cijfers vormen vaak een bron van irritatie tussen overheid, VN en NGO's. De ontheemden zijn deels ondergebracht in veertien permanente kampen. Een ongeveer even groot aantal personen heeft onderdak gevonden bij familie en bekenden²¹².

Door de gevechten in West-Ivoorkust is een grote stroom op gang gekomen van Liberianen die vanuit Ivoorkust, waarheen zij in een korter of langer geleden verleden waren gevlucht, terugkeren naar Liberia. Vanuit Ivoorkust zijn inmiddels meer dan 100.000 personen Liberia binnengekomen²¹³. Meer dan de helft hiervan zijn Liberianen, verder bevinden zich onder hen veel Ivorianen. De (terugkerende) vluchtelingen komen opnieuw in een onveilige situatie terecht, maar moeten kiezen tussen twee onveilige situaties, die in Ivoorkust en die in Liberia. De humanitaire situatie in Liberia was reeds voor het uitbreken van de Ivoriaanse crisis zorgwekkend, maar is hierdoor nog slechter geworden. De humanitaire coördinator van de VN zei tijdens een bezoek aan Liberia in januari 2003, dat de hulpverleners overrompeld zijn door de grote stromen die op gang zijn gekomen²¹⁴. In maart 2003 meldde Artsen Zonder Grenzen dat in het gebied aan de grens met Ivoorkust duizenden burgers het zonder medische verzorging moeten stellen²¹⁵.

De Liberianen die uit Ivoorkust terugkomen, zijn deels afkomstig uit de grensstreek, deels uit het midden van het land. De meesten proberen terug te gaan naar hun gebied van herkomst. Personen afkomstig uit delen van het land

²¹⁰ UNHCR, 18 februari 2003 en Amnesty International, 20 februari 2003.

²¹¹ UNHCR Global Appeal 2003 (december 2002), blz. 138.

²¹² Church World Service, 24 februari 2003.

²¹³ UNHCR Briefing Notes, 4 maart 2003.

²¹⁴ IRIN, 24 januari 2003.

²¹⁵ IRIN, 11 maart 2003.

waarheen ze vanwege de daar plaatsvindende gevechten niet terug kunnen, worden geplaatst in bestaande kampen rond Monrovia. Met name de doorgangskampen in het grensgebied en de lokale bevolking aldaar hebben te kampen met acuut voedselgebrek. Het WFP voorziet voedseldistributies op korte termijn. Dit stuit echter op weerstand van NGO's die zeggen dat de aanwezigheid van voedsel zal leiden tot nieuwe plundercampagnes vanuit Ivoorkust en bovendien velen ervan zal afhouden om het grensgebied te verlaten en door te reizen.

Toen begin maart 2003 gevechten tussen uit Ivoorkust binnendringende Liberiaanse huurlingen en Liberiaanse regeringstroepen uitbraken rond Toe Town in het grensgebied met Ivoorkust, werden velen die vanuit Ivoorkust een heenkomen hadden gevonden in de kampen in dit gebied gedwongen opnieuw te vluchten. Ook circa 8000 bewoners van Toe Town zijn voor de gevechten gevlucht²¹⁶. De gevechten rond Zwedru eind maart 2003 noopte honderden vluchtelingen ertoe om terug te vluchten naar het onveilige Ivoorkust, dat zij kort daarvoor waren ontvlucht²¹⁷.

Door de uitbreiding van de gewapende strijd met de LURD naar het zuiden en westen van Liberia begin februari 2003 is een nieuwe stroom ontheemden op gang gekomen. In de eerste dagen van de strijd meldden zich 7.000 nieuwe ontheemden in de kampen in de provincie Montserrado County, waarin ook de hoofdstad Monrovia ligt²¹⁸. Hun aantal was half februari gestegen tot 15.000, waaronder velen die in september 2002 naar hun oorspronkelijke woongebied in het westen waren teruggekeerd en circa 500 personen uit de havenstad Robertsport. De kampen hebben inmiddels hun maximum capaciteit bereikt²¹⁹. Het WFP gaf in februari 2003 aan zich zorgen te maken omtrent de resterende voedselvoorraden²²⁰.

Uit deze kampen zijn anderzijds ook weer mensen weggevlucht, om zo aan de rovende en geweld zaaiende rebellen en regeringsmilities te ontkomen²²¹. Beide zijden plegen geweld jegens de ontheemden die zij op hun pad vinden en plunderen hun bezittingen. Ook de krottenwijken rond Monrovia, waar zich ruim 32.000 ontheemden bevinden worden het slachtoffer van dergelijk handelen van de beide gewapende partijen. Terugtrekkende rebellen maken zich soms schuldig aan ontvoering van mensen. In de kampen rond Monrovia maken regeringstroepen zich schuldig aan gedwongen rekrutering, ondanks de openbare oproep van

²¹⁶ IRIN, 4 maart 2003 en UNHCR Briefing Notes, 4 maart 2003.

²¹⁷ UNHCR, 4 en 10 april 2003.

²¹⁸ IRIN, 10 februari 2003.

²¹⁹ IRIN, 10 februari 2003.

²²⁰ WFP Emergency Report No. 7 (14 februari 2003).

²²¹ UN News Service, 7 februari 2003.

Generaal Austin Clark, onderminister voor defensie, om de burgerbevolking met rust te laten²²².

Door de gevechten die sinds begin februari 2003 in het westen van Liberia plaatsvinden, zijn velen die deze gebieden willen ontvluchten niet meer in staat veilig de omgeving van Monrovia te bereiken²²³. Er is dan ook een nieuwe stroom vluchtelingen richting Sierra Leone op gang gekomen. Naast enkele honderden deserterende militairen zijn enkele duizenden Liberianen in februari 2003 de grens met het buurland overgestoken. Half maart 2003 hebben ook de gevechten rond Gbarnga in Centraal-Liberia gezorgd voor een nieuwe stroom binnenlands ontheemden. Het zou volgens de VN gaan om circa 15.000 personen²²⁴.

De boven omschreven situatie heeft de ECOWAS eind april 2003 tot de overtuiging gebracht dat er nergens in Liberia meer een veilig heenkomen bestond voor binnenlands ontheemden, omdat zij voortdurend werden aangevallen en ontvoerd door rebellengroeperingen en overheidstroepen en naar de frontlinies werden gestuurd. Deze conclusie is opgenomen in het tweede rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties over Liberia²²⁵.

4.2 Terugkeer

Over de behandeling van afgewezen Liberiaanse asielzoekers bij terugkeer naar Liberia is weinig bekend. Het gaat hierbij om zeer kleine aantallen. De controle op het vliegveld van Monrovia is streng. Het is niet uit te sluiten dat door middel van omkoping de controle desondanks te omzeilen is. UNHCR meldt dat zij begin 2003 een groep van 20 Liberiaanse vluchtelingen uit Ivoorkust per vliegtuig naar Monrovia heeft overgebracht. De gehele groep werd bij aankomst direct gearresteerd en pas na interventie van UNHCR op hoog niveau op één na vrijgelaten. Wat vervolgens met deze ene persoon is gebeurd, is niet bekend.

Niet is bekend of het al dan niet vrijwillig geschieden van de terugkeer invloed heeft op de behandeling door de autoriteiten. Mandingo die terugkeren naar Liberia worden evenals de Mandingo die zich reeds in Liberia bevinden verdacht van banden met de LURD en hen valt eenzelfde houding van de autoriteiten ten deel. De behandeling van Krahn die terugkeren naar Liberia verschilt niet van de behandeling van de zich reeds in het land bevindende Krahn. Overigens wordt de

²²² IRIN, 19 februari en 16 april 2003.

²²³ UN News Service, 7 februari 2003.

²²⁴ IRIN, 18 maart 2003.

²²⁵ Verenigde Naties, *Second report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia* (april 2003), S/2003/466, paragraaf 33.

bevolkingsgroep waartoe iemand behoort niet vermeld op het paspoort of identiteitsbewijs.

4.3 Minderjarigen

Minderjarigheid

Op 26 april 1990 heeft Liberia het Verdrag voor de Rechten van het Kind ondertekend. Op 4 juni 1993 werd de overeenkomst in Liberia geratificeerd waarna hij op 4 juli 1993 van kracht werd. In de praktijk is de uitvoering van de overeenkomst in Liberia door de burgeroorlog ernstig vertraagd. Vooral nog zijn er ernstige inconsistenties tussen het gestelde in het Verdrag en de nationale wetgeving. Het gaat met name om verschillen in leeftijd voor huwelijk, rekrutering in het leger, stemmen en het werken in loondienst. Ook is het Verdrag nog niet voldoende bekendgesteld bij de diverse overheidsinstellingen.

In samenwerking met onder meer UNICEF is de *Women and Children Affairs Coordination (WCAC) Unit*, die valt onder het Liberiaanse ministerie van Planning en Economische Zaken, belast met de uitvoering van het Verdrag en met een harmonisatie van de bepalingen van het Verdrag met de nationale wetgeving. Voorts is in 1999 door de Liberiaanse regering een commissie opgericht die belast werd met het welzijn van kinderen en hun familie. Hiertoe werd een samenwerkingsverband aangegaan met de *Eminent Persons Group on Children*, bestaande uit vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld en UNICEF. De commissie is tevens verantwoordelijk voor de uitvoering van een nationaal plan van aanpak dat moet resulteren in de volledige implementatie van het gestelde in het Verdrag.

Hoewel in het Verdrag staat gedefinieerd dat een kind een persoon is die de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, geeft de Liberiaanse wet de definitie: 'een kind is een persoon die nog niet volwassen is' (*has not reached his maturity*). De Liberiaanse grondwet geeft geen leeftijdsdefinitie van een kind dan wel minderjarige. Er is slechts omschreven dat de stemgerechtigde leeftijd achttien jaar is. Hoofdstuk acht, artikel 77 zegt: 'iedere Liberiaan van achttien jaar of ouder heeft het recht om zich als stemgerechtigde te registreren en te stemmen in publieke verkiezingen en referenda'.

De leeftijd om arbeid in loondienst te mogen verrichten, is gesteld op zestien jaar. De huwelijksgerechtigde leeftijd is vastgesteld voor mannen op 21 jaar en voor vrouwen op achttien jaar. Onder *the Revised Administrative Law Governing the Hinterland*, is de huwelijksgerechtigde leeftijd voor bewoners van het niet stedelijke gebied buiten Monrovia bepaald op vijftien jaar. Voor wat betreft strafrechtelijke aansprakelijkheid (*New Penal Code, chapter 4 - section 4.1.*) geldt

de leeftijd van zestien jaar; wel wordt in deze wet in geval van een persoon onder de achttien jaar gesproken van een minderjarige. De officiële minimum leeftijd voor rekrutering in het leger is achttien jaar²²⁶.

Slachtoffers

Veel kinderen zijn slachtoffer van de burgeroorlog. Naar schatting 50.000 kinderen werden gedood. Veel meer raakten gewond, verminkt, verloren hun ouders of werden in de steek gelaten²²⁷. Het aantal straatkinderen in Monrovia is na 1997 toegenomen. Ook werden vele meisjes slachtoffer van verkrachting²²⁸. Vele jonge ongehuwde moeders zijn hiervan het gevolg.

Kindsoldaten

Een groot aantal kinderen - jongens en meisjes - was echter ook, veelal gedwongen, dader in de diverse conflicten. 21% (4.306) van de strijders die werden ontwapend op grond van het Akkoord van Abuja van augustus 1995 was jonger dan zeventien jaar. Kinderen waren betrokken bij de meest gruwelijke misdaden, veelal begaan onder invloed van drugs, alcohol of angst²²⁹. Officieel bestaan er thans geen kindsoldaten meer. In de praktijk echter wordt thans van verschillende kanten, onder andere door de Verenigde Naties²³⁰, hernieuwde gedwongen rekrutering van onder andere minderjarigen door met name regeringstroepen gemeld.

Onderwijs en vorming

De regering is niet in staat zorg te dragen voor voldoende scholingsmogelijkheden voor kinderen. Met name het openbaar onderwijs verkeert in slechte staat en veel kinderen bezoeken daarom privé-scholen. Veel scholen zijn tijdens de burgeroorlog geplunderd en vernield. Het herstel kost veel geld en zorgt bij de privé-scholen voor hoge schoolgelden waardoor de drempel voor veel kinderen te hoog ligt.

Slechts ongeveer de helft van het aantal leerplichtige kinderen in de leeftijd van zes tot en met achttien jaar, kan zich inschrijven in het basis- en voortgezet onderwijs. Vooral buiten de hoofdstad worden aanzienlijke demografische verschillen geconstateerd bij de inschrijving, een grote tweederde meerderheid van de inschrijving betreft jongens. Niet alleen toegang tot onderwijs is problematisch doch ook de kwaliteit daarvan. Door de diverse burgeroorlogen zijn er weinig

²²⁶ UNICEF Liberia, *Government of Liberia Initial Report on the Convention on the Rights of the Child*, 2000.

²²⁷ U.S. Department of State, *Human Rights Reports for 2001 – Liberia* (maart 2002).

²²⁸ U.S. Department of State, *Human Rights Reports for 2001 – Liberia* (maart 2002).

²²⁹ U.S. Department of State, *Human Rights Reports for 2001 – Liberia* (maart 2002).

²³⁰ *Report of the Secretary-General on children and armed conflict*, VN Veiligheidsraad S/2002/1299, (26 November 2002), blz. 14.

gekwalficeerde leerkrachten. De openbare scholen hebben geen gespecialiseerde programma's voor gehandicapte kinderen, waardoor deze categorie kinderen in veel gevallen veroordeeld is tot ongeletterdheid.

De in Liberia gevestigde kerkelijke organisaties zijn actief betrokken bij de opbouw van het onderwijssysteem in Liberia.

Reis- en identiteitsdocumenten

Mannen beneden 21 jaar en vrouwen beneden achttien jaar kunnen niet zelfstandig een reisdocument aanvragen. De aanvraag wordt namens hen gedaan door de ouders of voogd die tevens het aanvraagformulier ondertekenen.

4.3.1 Zelfstandigheid

In sociaal-maatschappelijk opzicht worden personen in de leeftijd van zestien en zeventien jaar niet beschouwd als zelfstandig. Zelfs meerderjarige personen die al getrouwd zijn worden vaak niet beschouwd als zelfstandig in de volledige betekenis van het woord. Hun ouders blijven hun beslissingen beïnvloeden en hen veelal moreel en financieel ondersteunen. Door hun ouders worden deze meerderjarigen kortom nog beschouwd als 'kinderen'.

4.3.2 Opvang van minderjarigen

Voogdij

De Liberiaanse wet kent geen maximum leeftijd inzake voogdij²³¹. De leeftijd van 21 jaar voor de man en achttien jaar voor de vrouw wordt echter gewoonlijk gehanteerd als de maximum leeftijd met betrekking tot voogdij.

Opvang van minderjarigen

De Liberiaanse overheid erkent het recht van ieder kind op een minimum-levensstandaard. Echter de programma's van de regering om die gezinnen te ondersteunen die zelf de basislevensbehoeften ontberen, zijn niet toereikend. Traditioneel is de zorg voor het kind toevertrouwd aan de familie (*extended family*) of bij het ontbreken daarvan aan pleegouders, veelal vrienden van de familie.

In geval van ontbreken van familie of pleegouders is de zorg voor het kind toevertrouwd aan de sociale instellingen, die vallen onder het ministerie van Gezondheid en Sociale Zaken. Ook deze diensten zijn echter ontoereikend om de

²³¹

Domestic Relation Law.

opvang van alle alleenstaande wezen te kunnen garanderen. Wegens het ontbreken van fondsen functioneren particuliere weeshuizen of staatsopvanghuizen veelal niet meer. Kerken en buitenlandse hulporganisaties (*Caritas*, *Save the Children*, *Don Bosco* en *UNICEF*) verzorgen opvang van minderjarige wezen en reïntegratie van voormalige oorlogsslachtoffers in de samenleving. Deze organisaties zijn eveneens actief op het gebied van onderwijs en basisgezondheidszorg. In geval van een minderjarige vluchteling wordt de zorg toevertrouwd aan UNHCR en andere humanitaire organisaties werkzaam in Liberia²³². De capaciteit van deze opvang is echter niet voldoende. De kwaliteit van de leefomstandigheden in deze opvang komt over het algemeen overeen met de gemiddelde leefomstandigheden van de bevolking.

4.4 Beleid van andere Europese landen

In het jaar 2002 zijn ruim 1400 asielzoekers vanuit Liberia naar Europese landen gekomen. De hoogste instroom Liberianen in 2002 was in Nederland (292), achtereenvolgens gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (270), Duitsland (247), Zwitserland (171), Frankrijk (121) en België (87). In elk van de overige Europese landen was sprake van minder dan veertig Liberiaanse asielzoekers.

Denemarken kent thans geen specifiek beleid inzake Liberiaanse asielzoekers. Als reden hiervoor wordt genoemd het zeer kleine aantal personen uit Liberia dat in Denemarken asiel aanvraagt.

Het Verenigd Koninkrijk heeft in oktober 2002 de categoriale bescherming voor asielzoekers afkomstig uit Liberia afgeschaft, zodat elke aanvraag op individuele basis beoordeeld wordt. Het Verenigd Koninkrijk is van mening dat uitgeprocedeerde asielzoekers naar Liberia verwijderd kunnen worden. Na de afschaffing van het categoriale beschermingsbeleid hebben nog geen nieuwe verwijderingen plaatsgevonden.

Ook Zwitserland beoordeelt Liberiaanse asielaanvragen op individuele basis en acht terugzenden van uitgeprocedeerde asielzoekers naar Liberia verantwoord. In de periode vanaf 1996 hebben per jaar maximaal zes verwijderingen daadwerkelijk plaatsgevonden.

Van de overige Europese landen werd ondanks geen informatie over het beleid verkregen.

²³²

Government of Liberia Initial Report on the Convention on the Rights of the Child, 2000 (ontvangen van UNICEF Liberia).

4.5 Activiteiten van internationale organisaties

Activiteiten van de VN-organisaties

In het kader van het *United Nations Inter-Agency Appeal for Liberia* voeren diverse VN-organisaties activiteiten uit op het gebied van de voedselvoorziening, landbouw, gezondheidszorg, onderdak, onderwijs en bescherming van mensenrechten en de rechtsstaat. Naast de UNHCR en UNICEF zijn de volgende organisaties actief: FAO, OCHA, UNDP, UNFPA en WHO.

Op 11 maart heeft de VN, na een voorval in het oosten van het land waarbij drie ontwikkelingswerkers om het leven kwamen, in een persverklaring haar diepe zorg over de veiligheid van ontwikkelingswerkers in Liberia uitgesproken²³³. Eind maart 2003 ging door gevechten in Noordoost-Liberia het contact met 87 hulpverleners verloren. Een klein aantal van hen dook enkele dagen later op in Ivoorkust²³⁴. Over de rest van de hulpverleners was eind april 2003 geen nieuwe informatie beschikbaar. Begin april 2003 hebben zowel de VN als de in Liberia actieve donorlanden hun humanitaire activiteiten in elf van de vijftien provincies tijdelijk gestaakt in verband met de aanhoudende gevechten²³⁵.

Activiteiten van de UNHCR

Sinds 2002 opereert de UNHCR uitsluitend vanuit de hoofdstad Monrovia. De UNHCR beschikt over 42 medewerkers, waarvan 33 lokaal. De belangrijkste werkzaamheden van de UNHCR zijn assistentie aan de in de kampen woonachtige Sierra-Leonese vluchtelingen en de Liberiaanse ontheemden. Sinds eind 2002 is de UNHCR noodgedwongen actief betrokken bij de repatriëring van Liberianen die Ivoorkust zijn ontvlucht.

De UNHCR heeft, net als de andere humanitaire organisaties, door de gevechten geen toegang tot gebieden in het noorden en noordwesten van Liberia, zo werd eind 2002 gemeld²³⁶. In juni 2002 heeft de UNHCR een kamp in de provincie Grand Cape Mount moeten sluiten, nadat dit was vernietigd door rebellen. Hierbij werden vijf verpleegkundigen ontvoerd, die na tien weken onderhandelen door de UNHCR werden vrijgelaten²³⁷. Door de gevechten in februari, maart en april 2003 zijn opnieuw delen van het land voor medewerkers van humanitaire organisaties onbereikbaar geworden. Op 29 april heeft de UNHCR aangegeven dat zij wil pogen haar enkele weken eerder gestaakte activiteiten in het oosten van Liberia

²³³ OCHA Liberia Weekly Situation Report: 08-15 March 2003.

²³⁴ IRIN, 28 maart 2003.

²³⁵ Agence France-Presse, 10 april 2003.

²³⁶ *Report of the Panel of Experts appointed pursuant to Security Council Resolution 1408 (2002), paragraph 16, concerning Liberia*, Verenigde Naties (24 oktober 2002), blz. 15.

²³⁷ UNHCR Global Appeal 2003, blz. 136-138 en UNHCR Mid-year progress report 2002, blz. 111.

geleidelijk weer op te pakken, omdat de spanning in het gebied langs de grens met Ivoorkust iets is afgenomen²³⁸.

De UNHCR heeft op 24 maart 2003 bij monde van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen laten weten ‘diep bezorgd te zijn over het voortdurende gewapende conflict en de prijs daarvan voor de burgerbevolking’. De UNHCR heeft volgens de Hoge Commissaris geloofwaardige berichten ontvangen van ernstige schendingen van de mensenrechten en het humanitair recht door beide partijen, waaronder buitengerechtelijke executies, foltering, verkrachting, opzettelijk beschieten van burgers, ontvoeringen en gedwongen rekrutering van kinderen en binnenlands ontheemden in kampen²³⁹.

Activiteiten van UNICEF

In samenwerking met andere hulporganisaties draagt UNICEF bij aan de assistentie aan de uit Ivoorkust gearriveerde vluchtelingen en terugkeerders. Zo heeft UNICEF bijgedragen aan de voedselvoorziening en enkele tenten voor doorgangskampen geleverd²⁴⁰. UNICEF heeft een aanvang gemaakt met het creëren van ‘kindvriendelijke ruimten’ in nieuw ingerichte kampen voor binnenlands ontheemden in Liberia. De faciliteiten omvatten onder meer leermiddelen en recreatieve activiteiten. Eind maart 2003 is een nieuw project gestart. Het project richt zich op onderwijs, bescherming, water en volksgezondheid. Met het project wordt beoogd 350.000 binnenlands ontheemden te bereiken²⁴¹.

Activiteiten van WFP

Het WFP is verantwoordelijk voor het geven van (nood-)voedselhulp aan ontheemden. Door de recente nieuwe stromen van vluchtelingen en terugkerenden vanuit Ivoorkust en ontheemden vanuit Noord- en West-Liberia zijn de voedselvoorraden van het WFP ernstig onder druk komen te staan²⁴².

Activiteiten van ICRC

Het ICRC draagt bij aan het creëren van betere condities in de kampen voor ontheemden. Onder andere worden materialen geleverd om de kampen tot semi-permanente verblijven om te bouwen. Ook wordt geholpen bij het graven van putten voor watervoorziening. Het ICRC houdt zich verder bezig met medische assistentie en vaccinatieprogramma's in de kampen.

²³⁸ UNHCR Briefing Notes: Liberia, 29 april 2003.

²³⁹ IRIN, 24 maart 2003.

²⁴⁰ Unicef Humanitarian Action. Liberia. Donor Update, 20 januari 2003.

²⁴¹ IRIN, 25 maart 2003.

²⁴² IRIN, 25 maart 2003.

5 Samenvatting

Liberia is een republiek waarin in de praktijk de macht sinds 1997 volledig in handen ligt van president Taylor. Sinds eind 1999 voert de overheid strijd met de LURD, een rebellengroepering onder leiding van Sekou Damata Conneh, die als enige doel het afzetten van het regime van de president heeft. Beide zijden hebben aangegeven te willen praten over een wapenstilstand en een oplossing van het conflict, maar tot daadwerkelijke overeenstemming is het na diverse pogingen nog altijd niet gekomen. Voor president Taylor is de eis tot zijn terugtreden onaanvaardbaar. De besprekingen die voor 8 en 9 maart 2003 op het programma stonden hebben tot op heden niet plaatsgevonden.

Voor oktober 2003 staan presidents- en parlementsverkiezingen op het programma. Er bestaan veel praktische bezwaren zoals een ondeugdelijke bevolkingsregistratie. Binnen het versplinterde partijenlandschap zijn diverse initiatieven tot bundeling van de krachten ondernomen, waaraan de belangrijkste partijen echter niet deelnemen. Twee belangrijke oppositieleiders zijn vanuit het buitenland naar Liberia teruggekeerd om deel te nemen aan de verkiezingen. Hun weg tot het presidentschap lijkt echter afgesneden te worden door een grondwettelijke bepaling die kandidaatstelling verbiedt voor personen die de afgelopen tien jaar niet in Liberia hebben verbleven. Vooralsnog lijkt de zittende president favoriet te zijn.

De samenwerking tussen Liberia en haar buurlanden in het kader van de Mano River Union heeft in de verslagperiode weinig voortgang geboekt. Er zijn wel enkele ontmoetingen op ministerieel niveau geweest. De Verenigde Naties hebben in het kader van de sancties tegen Liberia in oktober 2002 opnieuw gerapporteerd en in november de sancties met zes maanden verlengd. In februari 2003 heeft opnieuw een commissie van deskundigen de opdracht gekregen te rapporteren over de naleving van de sancties.

De veiligheidssituatie was in de eerste maanden van de verslagperiode relatief stabiel, hoewel de gevechten in het noorden bleven aanhouden. Vanaf eind 2002 is de veiligheidssituatie echter ernstig verslechterd, in eerste instantie door nieuwe gevechten aan de grens met Ivoorkust. In tweede instantie kwam daarbij dat in begin februari 2003 de LURD een groot offensief is begonnen, waarbij de hoofdstad Monrovia dicht werd genaderd. Enkele dagen later werden de rebellen teruggedrongen tot Tubmansburg, 60 kilometer van Monrovia. Vervolgens brak een strijd uit in het westen van het land. In maart 2003 werd wederom hevige gevechten in het oosten van Liberia en kwam de stad Gbarnga onder vuur te liggen. Ook rukte de LURD eind maart 2003 opnieuw op tot dicht bij de hoofdstad Monrovia. Beide strijdende partijen maakten zich schuldig aan allerlei vormen van

geweld en plundering jegens de burgerbevolking. Thans is alleen Monrovia zelf nog als relatief veilig aan te merken. De rebellen hebben aangegeven Monrovia te willen sparen. In april 2003 breidden de gevechten zich op diverse plaatsen verder uit. Volgens de Secretaris-Generaal van de VN heeft ECOWAS geconcludeerd dat eind april 2003 circa 60 procent van het grondgebied van Liberia in handen van de rebellen was. In april 2003 verscheen een nieuwe rebellengroepering, de *Movement for Democracy in Liberia* (MODEL).

In de verslagperiode is de mensenrechtensituatie verslechterd. Zowel veiligheidstroepen als LURD hanteren praktijken als afpersing, berovingen, verkrachtingen, executies en mishandelingen. De situatie in Ivoorkust heeft directe negatieve gevolgen gehad voor de mensenrechten van Liberianen. Enerzijds omdat Liberiaanse vluchtelingen in Ivoorkust gedwongen werden terug te keren naar een land waar hun veiligheid allerminst gegarandeerd is. Anderzijds worden de Liberiaanse vluchtelingen in Ivoorkust ter plaatse onheus bejegend en vinden daar ook mensenrechtenschendingen plaats, omdat de Ivoiriaanse overheid en bevolking hen identificeren met Liberiaanse rebellen die zich plunderend met de crisis in Ivoorkust bemoeien.

De verslechterde situatie in Ivoorkust sinds eind 2002 en de verhevigde gevechten met de LURD sinds begin februari 2003 hebben nieuwe stromen vluchtelingen op gang gebracht. Enkele duizenden Liberianen zijn in februari 2003 de grens met Sierra Leone overgestoken. Vanuit Ivoorkust zijn ruim 40.000 Liberianen noodgedwongen teruggekeerd naar hun land. Ze worden in eerste instantie opgevangen in doorgangskampen aan de grens. Het aantal van ruim 100.000 binnenlandse ontheemden in Liberia is door de strijd met de LURD met minstens 15.000 toegenomen, door mensen die vanuit het noorden en westen richting Monrovia vluchtten. De kampen rond Monrovia bereikten de grens van hun capaciteit en het eind van de voedselvoorraden is in zicht. Ontheemden lopen het risico slachtoffer te worden van geweld, plundering en ontvoeringen van de kant van zowel de rebellen als de regeringstroepen.

Verschillende hulporganisaties houden zich bezig met de assistentie aan ontheemden in Liberia. Begin april 2003 hebben zowel de VN als de in Liberia actieve donorlanden hun humanitaire activiteiten in elf van de vijftien provincies tijdelijk gestaakt in verband met de aanhoudende gevechten. Op 29 april heeft de UNHCR aangegeven dat zij wil pogen haar enkele weken eerder gestaakte activiteiten in het oosten van Liberia geleidelijk weer op te pakken, omdat de spanning in het gebied langs de grens met Ivoorkust iets is afgenomen.

De UNHCR heeft op 24 maart 2003 bij monde van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen laten weten 'diep bezorgd te zijn over het voortdurende gewapende conflict en de prijs daarvan voor de burgerbevolking'. De UNHCR heeft volgens

de Hoge Commissaris geloofwaardige berichten ontvangen van ernstige schendingen van de mensenrechten en het humanitair recht door beide partijen, waaronder buitengerechtelijke executies, foltering, verkrachting, opzettelijk beschieten van burgers, ontvoeringen en gedwongen rekrutering van kinderen en binnenlands ontheemden in kampen.

Het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland beoordelen asielaanvragen uit Liberia op individuele basis en achten terugkeer naar Liberia mogelijk. Daadwerkelijke terugkeer heeft in de afgelopen jaren slechts op zeer beperkte schaal plaatsgevonden. Denemarken heeft vanwege de lage instroom geen speciaal beleid voor asielzoekers uit Liberia. Van de overige Europese landen werd geen informatie over het beleid verkregen.

Literatuurlijst

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Agence France-Presse

Amnesty International, *Civilians face human rights abuses at home and across borders*” (1 oktober 2002), AFR 34/020/2002

Amnesty International, *Liberia: Recommendations to the International Contact Group on Liberia* (20 februari 2003), AFR34/005/2003

Amnesty International Nederland, Brieven aan Minister Nawijn d.d. 27 januari, 14 maart en 11 april 2003

Associated Press

BBC News

CIA, *The World Fact Book 2002 – Liberia* (2002)

Deutsche Presseagentur

The Economist Intelligence Unit, *Liberia Country Profile 2002* (2002)

The Economist Intelligence Unit, *Liberia. Country Report September 2002* (2002)

Human Rights Watch, *Back to the Brink* (mei 2002) Vol 14, No. 4 (A).

Human Rights Watch, *Liberian Refugees in Guinea: Refoulement, Militarization of Camps, and other Protection Concerns* (november 2002)

Human Rights Watch, *Liberia: New Accounts Detail Abuses. Accounts from victims and witnesses to Human Rights Watch* (maart 2003)

Human Rights Watch, *World Report 2003. Liberia* (2003)

The Inquirer, Liberiaans dagblad

Integrated Regional Information Network (IRIN), informatievoorziening OCHA, VN

- International Crisis Group, *Africa Report No. 43* (24 April 2002.)
- Justice and Peace Commission, *Annual Situation Report on Liberia 2002* (januari 2003)
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Sierra Leone* (8 juli 2002)
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ivoorkust* (3 februari 2003)
- New Democrat, nieuwsbulletin van NGO over Liberia
- The News, Liberiaans dagblad
- Norwegian Refugee Council/Global IDP Project, *Profile of Internal Displacement: Liberia* (5 november 2002)
- The Perspective, internetkrant van Liberianen in de VS, www.theperspective.org
- Reuters
- UK Home Office, *Country Assessment, Liberia* (maart 1999)
- UN News Service
- UNHCR, *Global appeal 2003* (december 2002)
- Unicef, *Liberia situation report* (maart 2001)
- UNICEF Liberia, *Government of Liberia Initial Report on the Convention on the Rights of the Child* (2000)
- University of Minnesota, Human Rights Library, 'The Status of Human Rights Organizations in Sub-Saharan Africa Liberia'
- UNHCR Briefing Notes
- U.S. Department of State, *Annual Report on International Religious Freedom for 2002: Liberia* (oktober 2002).

U.S. Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2002 – Liberia* (april 2003).

Veen, R. v.d., *Afrika. Van de koude oorlog naar de 21e eeuw* (2002)

Verenigde Naties, *Report of the Panel of Experts appointed pursuant to Security Council Resolution 1408 (2002), paragraph 16, concerning Liberia* (24 oktober 2002)

Verenigde Naties, *Report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia* (maart 2003), S/2003/227

Verenigde Naties, *Second report of the Secretary-General of the United Nations on the situation in Liberia* (april 2003), S/2003/466

Vluchtelingenwerk Nederland, Brief aan de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie d.d. 14 april 2003

Voice of America

Walraven, v, *The pretence of peace keeping*

Website www.allafrica.com

Website www.allaboutliberia.com

Website www.ethnologue.com

Website www.newafrica.com

Website www.unhcr.ch

World Food Programme (WFP) persberichten